

defecerit, non sequitur, Ecclesiam quoque defecisse, aut defecturam esse. Imo contrarium, ut supra ostendi.

Quarta obiectio.

90. Quarto sic obijciunt: Ecclesia comparatur Lunæ, ut patet ex Scriptura & Patribus: At Luna aliquando deficit: Ergo etiam Ecclesia aliquando deficit. Respondeo. Hic iterum apparet, qui hoc obijciunt, degeneres esse filios Ecclesiæ. Habent clara & aperta testimonia pro innocentia & integritate suæ Matris, ut iam ostensum est. Cur sine causa quærunt occasionem calumniandi? Cur, quæ à Scriptura & Patribus optimo sensu dicta sunt, sinistrè interpretantur? Esto sane: Ecclesia sit similis Lunæ. Sed in quo illi similis est? An in eo, quod sicut Luna sæpe deficit, sic etiam Ecclesia sæpe deficiat? Hoc dicunt, qui oderunt Ecclesiam. In quo ergo? In his potissimum.

91. Primo, Sicut Luna in principio mensis exigua est, ac deinde paulatim crescit, donec plena & perfecta sit: ita Ecclesia, in principio sui ortus, exiguum terræ locum occupabat, ac postea ita crevit, ut tandem toto terrarum orbe diffunderetur. Sic Augustinus in Psalm. 103. circa illum versiculum, *Fecit Lunam in tempora*, cum ait: *Intelligimus spiritualiter Ecclesiam crescentem de minimo, &c. Quando obscura erat Ecclesia: quando nondum apparebat, &c. modo, quam cæcus est, qui plena Luna errat?*

92. Secundo, Sicut Luna accipit lumen corporale à sole: ita Ecclesia accipit lumen fidei ac sanctitatis à Christo. Sic idem Augustinus in Psalm. 10. *Luna*, inquit, *intelligitur Ecclesia, quod suum lumen non habeat, sed ab unigenito Dei Filio, qui multis locis in*

sanctis Scripturis allegorice Sol appellatus est, illustratur. Et Philo Episcopus Carpathius in Cantica Canticorum. Luna comparatur Ecclesia, propterea quod quidquid habet diuini luminis, id à iustitiæ Sole illo immobili atque diuino accipit.

93. Tertio, Sicut Luna mutationi obnoxia est; ita etiam Ecclesia in hac vita. Nam aliquando fruitur pace, aliquando patitur persecutiones: Nunquam tamen deficit. Sic Ambrosius lib. 4. Hexameron cap. 2. *Ecclesia, inquit, tempora sua habet persecutionis & pacis. Nam videtur sicut Luna deficere, sed non deficit. Obumbrari potest, deficere non potest.*

94. In his ergo consistit similitudo inter Lunam & Ecclesiam; non item in defectione. Nam Ecclesia nunquam deficit in fide: semper firma, stabilis ac immobilis est. Et ex hac parte, non Lunam, sed terram imitatur, iuxta illud, quod superius. ex Gregorio Magno adduxi: *Ecclesia dicta est terra, quia in soliditate fidei, perpetua firmitate immobiliter persueuat.*

95. Miror vero aduersarios, cur hanc vnâ similitudinem allegent in præiudicium Ecclesiæ, cum sint multæ aliæ, quæ in fauorem & commendationem illius allegari poterant. Nam in Scripturis & Patribus, Ecclesia non solum Luna per allegoriam vocata est, sed etiam Sol, hortus conclusus, fons signatus, paradus, columba speciosa, ciuitas Dei, terra viuentium, mulier amicta sole, Regina in vestitu deaurato. Quæ omnia honorifica sunt. Si essent veri Ecclesiæ filij, merito hos titulos suæ Matri tribuerent, & ab omni calumniandi studio abstinerent. Nunc quia secus faciunt, inter eos computari debent, de quibus scriptum est, *Filios enutriui: ipsi autem spreuerunt me, (Isaiæ 1. 2.)*

QVINTA CONCLUSIO.

Cum Ecclesia Christi, vt hæcenus ostensum est, non possit deficere vel errare in fide, propter peculiarem Spiritus sancti assistentiam, quam Christus illi promisit; magna omnium debet esse eius authoritas in negotio fidei ac religionis.

96. **H**Anc authoritatem sæpe commendat August. vt lib. contra epistolam Manichæi, c. 5. cum ait: *Ego vero Euangelio non crederem, nisi me Catholica Ecclesiæ commoueret authoritas.* Et lib. de vtilitate credendi ad Honorat. c. 17. *Cum igitur tantum auxiliũ Dei, tantum profectum fructumq; videamus, dubitabimus nos eius Ecclesiæ condere gremio, quæ ab Apostolica sede per successiones Episcoporum, frustra hereticis circumlatrantibus, culmen authoritatis obtinuit? Cui nolle primas dare, vel summa profecto impietatis est, vel præcipitis arrogantia.* Notent hoc aduersarij.

97. Porro in hac Ecclesiæ authoritate fundatur communis hæc regula, quam Catholici perpetuo vrgent: *Nemo potest errare in fide & religione, qui sentit, quod tota Ecclesia sentit.* Vel quod idem est: *Vnusquisque tuto ac secure potest id amplecti aut respuere, quod tota Ecclesia amplectitur aut respuit.* Hanc regulam vbique tenuit Augustinus, & ex ea definiuit hæc puncta. Primo, Orandum esse pro mortuis. Lib. de cura pro mortuis, cap. 1. *In Machabaorum libris legimus, oblatum pro mortuis sacrificium. Sed, etsi nusquam in Scripturis veteribus omnino legeretur, non parua tamen est vniuersæ Ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret authoritas: vbi in precibus Sacerdotis, quæ Do-*

mino Deo ad eius altare funduntur, locum suum habet etiam commendatio mortuorum.

98. Secundo paruulos esse baptizandos. Epist. 28. ad Hieronymum: *Quisquis dixerit, quod in Christo uiuificabuntur etiam paruuli, qui sine Sacramenti eius participatione de vita exeunt, hic profecto totam condemnat Ecclesiam, ubi propterea cum baptizandis paruulis festinatur & curritur, quia sine dubio creditur, alias in Christo uiuificare non posse.* Et lib. 10 de Genesi ad litteram cap. 23. *Consuetudo Matris Ecclesie in baptizandis paruulis nequaquam spernenda est.*

99. Tertio paruulis prodesse fidem eorum, à quibus ad Baptismum offeruntur. Lib. 3, de libro arb. cap. 23. *Etiam illud perscrutari homines solent, Sacramentum baptismi Christi quid paruulis prodest, cum eo accepto plerumque moriantur, priusquam ex eo quicquam cognoscere potuerunt. Qua in re satis pie recteque creditur, prodesse paruulo eorum fidem, à quibus consecrandus offertur. Et hoc Ecclesie commendat saluberrima authoritas, &c.*

100. Quarto, hæreticos non esse rebaptizandos. Lib. 1. contra Cresconium Grammaticum, cap. 33. *Quamuis huius rei certe de Scripturis canonicis non proferratur exemplum, earundem tamen Scripturarum etiam in hac re tenetur veritas, cum hoc facimus, quod uniuersam placuit Ecclesie, quam ipsarum Scripturarum commendat authoritas; ut quoniam sancta Scriptura fallere non potest, quisquis falli metuit huius obscuritate questionis, eandem Ecclesiam de illa consulat, quam sine ulla ambiguitate sancta Scriptura demonstrat.*

101. Quinto, Librum Matthæi Euangelistæ canonicum esse, non Librum Manichæi, qui illi contrarius est. Lib. 28. contra Faustum cap. 2. *Cum ergo necesse sit, alterum horum librorum esse mendacem, cui nos potius*

potius censes fidem accommodare debere? Eine, quem Ecclesia ab ipso Christo inchoata, & per Apostolos prouecta, certa successionis serie vsque ad hæc tempora toto terrarum orbe dilatata, ab initio traditum & conseruatū agnoscit atque approbat? an ei, quem eadem Ecclesia incognitum reprobat? Et generatim, illos libros esse canonicos, quos habemus in canone. Sermon. 191. de tempore: *Nouum & vetus Testamentum recipimus in illo librorum numero, quem sanctæ Ecclesiæ Catholicæ tradit authoritas.*

102. Sexto, hæreticis & schismaticis non esse præcisam spem salutis, si resipiscant. Libro inchoatæ expositionis epistolæ ad Romanos, post medium: *Ipsa denique Catholicæ Ecclesiæ tam insignis authoritas, quæ in eodem dono Spiritus sancti, omnium Sanctorum mater toto fœcunda orbe diffunditur, cui vnquam heretico vel schismatico spem liberationis, si se corrigat, amputauit? Cui placandi Dei aditum clausit? Nonne omnes ad vltima sua, qui eam superbo fastidio reliquerunt, cum lachrymis reuocat?*

103. Denique, vt vno verbo dicam, in omnibus sequendum esse iudicium Ecclesiæ. Epistol. 118. ad Ianuariam, cap. 5. *Ad hæc ita respondeo, vt quid horum sit faciendum, si diuina Scripturæ præscribit authoritas, non sit dubitandum, quin ita facere debeamus, vt legimus: vt iam non quomodo faciendum, sed quomodo Sacramentum intelligendum sit, disputemus. Similiter etiam, si quid horum tota per orbem frequentet Ecclesia. Nam & hinc, quin ita faciendum sit, disputare, insolentissima insania est.*

104. Hæc Augustinus. Nos cum Augustino eandem regulam amplectimur. Et ex ea speciatim deducimus, eos non errare, qui defendunt Purgatorium, sacrificium Missæ, inuocationem Sanctorum, Exorcismum, & similia, quæ consensu totius Ecclesiæ recepta sunt. Aduersarij, si hanc regulam respuunt,

nihil certi habere possunt in rebus fidei, vt quæst. 3.
concl. fufius explicabo.

II. QVÆSTIO.

De Ecclesia Romana.

INitio præcedentis quæstionis formaui hunc syllogismum contra aduersarios: Vera Christi Ecclesia non potest deficere vel errare in fide: At Ecclesia Romana seu Pontificia, primis quingentis annis fuit vera Christi Ecclesia: Ergo non potuit deficere vel errare in fide. Manet ergo vera Christi Ecclesia, vt olim fuit. Maior propositio hætenus probata est. Minorem concedunt aduersarij. Quæ tamen hoc loco, præmissa distinctione, explicanda est. Nam Romana Ecclesia dupliciter sumi potest. Primo, pro illa sola Ecclesia particulari, quæ olim Romæ fuit, & nunc est. Secundo, pro collectione omnium fidelium, qui toto orbe dispersi, adhærebant olim Romano Pontifici, & nunc etiam adhærent. Et hoc posteriori sensu habet varia nomina. 1. dicitur Catholica seu vniuersalis, quia toto orbe diffusa. 2. Pontificia, quia Pontifici subiecta. 3. Romana, à nobiliori sui parte. Hoc posito, subiiciam aliquot conclusiones, quibus res tota breuiter explicabitur.

PRIMA

PRIMA CONCLUSIO.

Romana Ecclesia priori modo sumpta, quatenus significat particularem Ecclesiam, quæ Romæ est, fuit olim mater & caput omnium aliarum Ecclesiarum, quæ toto orbe erant dispersæ: Et omnes aliæ, nisi errare vellent, debebant se illi conformare in fide, & religione.

1. **P**riorem partem huius conclusionis expressè tradit Athanasius in epist. ad Marcum Papam, his verbis: *Nunc ergo, quia præfata septuaginta Nicæni Concilij Capitula ab Arianis sunt igne combusta; optamus, ut à vestra sanctæ sedis Ecclesiæ authoritate, quæ est mater & caput omnium Ecclesiarum, ea ad correctionem & recreationem fidelium orthodoxorum, percipere per præsentem Legatos mereamur.*

2. Et Cyprianus lib. 4. epist. 8. quæ est ad Cornelium Papam: *Nos enim singulis nauigantibus, ne cum scandalo nauigarent, rationem reddidisse nos scimus, & hortatos esse, ut Ecclesiæ Catholicæ matricem & radicem agnoscerent ac tenerent.* Et S. Bernardus epist. 131. ad Mediolanenses: *Romana Ecclesia valde clemens est, sed nihilominus potens, &c. Plenitudo siquidem potestatis super uniuersas orbis Ecclesias, singulari prerogatiua, Apostolicæ sedi donata est.* Idem fatetur Calvinus lib. 4. Instit. cap. 7. §. 24. cum ait: *Fuerit sanè olim Roma omnium Ecclesiarum mater: verum ex quo Antichristi sedes fieri cœpit, desit esse, quod erat.*

3. Posteriolem tradit Irenæus lib. 3. contra hæreses, cap. 3. ubi rationem reddens, cur potius describat successionem Episcoporum Ecclesiæ Romanæ, quam aliarum Ecclesiarum particulariû, sic habet: *Ad hanc*

enim Ecclesiam, propter potentioſiorem principalitatem, neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt vndique fideles, in qua ſemper ab his, qui ſunt vndique, conſeruata eſt ea, quæ eſt ab Apoſtoliſ traditio.

4. Et D. Hieronymus epift. 8. ad Demetriadem, cap. 9. *Illud te pio charitatis affectu pramonendam puto, ut ſancti Innocentij, qui Apoſtolice cathedrae ſucceſſor eſt, teneas fidem: nec peregrinam, quamuis tibi prudens callidæque videaris, doctrinam recipias.* Et epift. 57. ad Damafum Papam: *Quoniam vetuſto Oriens inter ſe populorum furore colliſus, indiſciſſam Domini tunicam, & deſuper textam, minutatim per fruſta diſcerpit; & Chriſti vineam exterminant vulpes, ut inter lacus contritos, qui aquam non habent, difficile, vbi fons ſignatus, & hortus ille concludus ſit, poſſit intelligi: ideo mihi cathedram Petri, & fidem Apoſtolico ore laudatam, cenſui conſulendam, inde nunc meæ animæ poſtulans cibum, vnde olim Chriſti veſtimenta ſuſcepi.* Et infra ibidem: *Ego beatitudini tuæ, id eſt, cathedrae Petri, communionem conſocio: ſuper illam petram ædificatam Eccleſiam ſcio. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus eſt: ſi quis in Arca Noë non fuerit, peribit regnante diluuiio, &c. Quicumque tecum non colligit, ſpargit.*

5. Et S. Auguſtinus epift. 162. ad Episcopos Donatiſtarum de Cæciliano Episcopo: *Erat magnæ authoritatis, qui poſſet non curare conſpirantem multitudinem inimicorum, cum ſe videret Romanæ Eccleſiæ, in qua ſemper Apoſtolice cathedrae vigit principatus, per communicatorias litteras eſſe coniunctum.* Et Optatus Mileuitanus lib. 2. contra Parmenianum: *Negare non poteſ ſcire te, in vrbe Roma primam cathedram Episcopalem Petro collatam eſſe, cum qua totus orbis in vna communionis ſocietate concordat.*

II. C O N C L U S I O.

Romana Ecclesia posteriori modo sumpta, quatenus significat vniuersalem Ecclesiam Christianorum, toto orbe diffusam, fuit olim S. Petro commissa, his verbis, Pasce oues meas. Itaque Petrus fuit Vicarius Christi, Caput, Pastor & Rector totius Ecclesie Catholicae: cui postea cum pari potestate successerunt Pontifices Romani.

6. **P**Rior pars de Petro, asseritur passim à Patribus, tam Græcis, quam Latinis. Quorum aliqui expresse illum vocant *Vicarium Christi*, vt Anselmus ad cap. 16. Matth. Alij expresse *Caput Ecclesie*, vt Hieronymus in Psalm. 13. & Philo Carpathius in Cantica. Alij *Vniuersalis Ecclesie Papam*, vt Athanasius in Epistola ad Marcum. Alij *Caput fidelium & Pastorem gregis dominici*, vt Augustin. in lib. Quæst. veteris ac noui Testamenti, q. 75. Alij aliis verbis eandem rem explicant, vt idem August. tract. 124. in Euangelium Ioannis: *Hoc agit Ecclesia spe beata in hac vita erumnosa: cuius Ecclesie Petrus Apostolus, propter Apostolatus sui Primatum, gerebat figurata generalitate personam.* Et Maximus Taurinensis hom. 3. in Natali Apostolorum Petri & Pauli: *Quanti igitur meriti apud Deum suum Petrus erat, vt ei post nauicula parue remigium, totius Ecclesie gubernacula traderentur?* Et D. Chrysoft. hom. 80. ad populum Antiochenum: *Petro per totum terrarum orbem Ecclesie presidentiam tradidit.* Et Gregorius Magnus lib. 4. Epist. 32. ad Mauritium Augustum: *Cunctis Euangeliū scientibus liquet, quod voce Dominica, omnium*
Apo

Apostolorum Principi Petro Apostolo totius Ecclesie cura commissa est. Ipsi quippe dicitur, Pasce oves meas. Similia habent alij.

7. Posterior pars, de Pontifice, successore Petri, æquè certa est apud Patres. De qua Optatus lib. 2. contra Parmenianum sic scribit: *Petro successit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacletus. &c.* Et Augustinus epist. 165. ad Generosum: *Si ordo Episcoporum sibi succedentium considerandus est, quanto certius & verè salubriter ab ipso Petro numeramus, cui totius Ecclesie figuram gerenti Dominus ait: Super hanc petram edificabo Ecclesiam meam, & porta inferorum non vincent eam. Petro enim successit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacletus, Anacleto Euaristus.*

8. Et Philippus Presbyter in Concilio Ephesino, tomo 2. cap. 16. *Nulli dubium, imo sæculis omnibus notum est, S. Petrum Apostolorum Principem & caput, Ecclesie Catholice fundamentum, per successores suos hucusque semper viuere, causasque decernere, semperque victurum esse. Huius itaque ordinarius successor Papa Celestinus, nos ad hanc Synodum misit.*

9. Et, vt alios omittam, D. Bernardus lib. 2. de consideratione ad Eugenium Papam, cap. 8. *Age, indagemus adhuc diligentius, qui sis, quam personam geras in Ecclesia Dei. Quis es? Sacerdos magnus, summus Pontifex, Princeps Episcoporum, heres Apostolorum, Primatu Abel, gubernatu Noë, dignitate Aaron, potestate Petrus. Tu es, cui oves credite sunt. Sunt quidem & alij gregum Pastores, sed tu tanto gloriosius, quanto & differentius præ cæteris nomen hereditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos: tibi uniuersi crediti sunt. Nec modo ouium, sed & Pastorū tu vnus omnium Pastor.*

10. Ex dictis patet, quare sancti Patres, qui scribunt

bunt successionem Episcoporum Ecclesiæ, non alterius ferè, quam Romanæ Ecclesiæ Episcopos recentent. Nimirum duas ob causas, quas hactenus explicauimus, id faciunt. Primo, quia Ecclesia Romana est Mater aliarum Ecclesiarum. Secundo, quia quicumque est Episcopus Ecclesiæ Romanæ, simul est Episcopus vniuersalis Ecclesiæ, quæ toto orbe diffusa est. Omnes vbiq; oues, omnes ouium Pastores illi commisi sunt. Porro Patres, qui scribunt successionem Pontificum Romanorum, quisque ad sua vsque tempora, sunt potissimum hi: Irenæus lib. 3. contra hæreses, c. 3. Optatus lib. 2. contra Parmenianum, Aug. epist. 165. ad Generosum, Epiphanius hæresi 27. Eusebius Cæsareensis in historia & chronico.

III. C O N C L U S I O.

Hæc Romana, Pontificia, Catholica seu vniuersalis Ecclesia, toto orbe diffusa, quam dixi Petro & successoribus eius fuisse commissam, nunquam defecit ab ea fide, quam primis quingentis annis publice professæ est: ac proinde sicut tunc erat vera Christi Ecclesia, ita & nunc est.

11. **H**æc conclusio manifeste sequitur ex dictis, hoc modo: Vera Christi Ecclesia non potest deficere vel errare in fide, vt quæst. 1. concl. 4. variis argumentis ac testimonijs probatum est. At Ecclesia Romana, Pontificia, Catholica seu vniuersalis, fuit aliquando vera Christi Ecclesia, quod non negant aduersarij: Ergo non potuit deficere vel errare in fide,

fide. Manet igitur adhuc vera Christi Ecclesia.

12. Ad maiorem huius doctrinæ confirmationem, tria quæro ab aduersarijs, qui dicunt eam defecisse. Primo, quo tempore defecerit? Secundo, cum sint multi articuli fidei, in quo vel quib. articulis defecerit? Tertio, an post defectionem Ecclesiæ Romanæ & Catholicæ, fuerit aliqua alia visibilis Ecclesia in terris, an nulla? Ad hæc tria paucis velim mihi responderi ab ijs, qui defectionem obijciunt.

13. Sit ergo prima quæstio, quo tempore Ecclesia Romana seu Catholica defecerit à vera fide? Hic prope quot capita, tot responsa. Aliqui conantur certum defectionis tempus definire: alij fatentur se id ignorare. Rursum, priores illi in varias sectas distracti sunt. Nam aliqui volunt defectionem contigisse tempore Gregorij Magni, circa annum Christi sexcentimum, vt David Chytræus in cap. 9. Apocalypsis. Alij, tempore Phocæ Imperatoris, anno Christi 606. vt Lutherus in suppuratione temporum, & Raphaël Eglinus in duplici Elencho. Alij, tempore Pipini Regis, anno 763. vt Henricus Bullingerus præfatione in Apocalypsin. Alij, post tempora S. Bernardi, circa annum 1200. vt Wolfgangus Musculus in Locis, titulo, De Ecclesia. Alij aliud tempus definiunt, quisque pro suo capite. Videntur boni isti viri similes esse senibus, qui Susannam de patrato adulterio accusabant. Nam rogati à Daniele de loco flagitij, vnus hoc, alius alio loco patratum esse comminiscabatur. Plane sic faciunt nostri aduersarij. Accusant Ecclesiam de Apostasia. Rogati de tempore, alius sub Gregorio Pontifice, alius sub Phocæ Imperatore, alius sub Pipino Rege, alius sub alio factam esse contendit. Et non sunt conuenientia eorum testimonia, Marc. 14. 55.

14. Posteriores vero, qui fatentur se ignorare tempus defectionis, non minus inter se dissentiunt. Nam aliqui obtendunt de fuisse Scriptores, qui defectionis initium notarent. Alij, fuisse quidem viros pios ac doctos, qui facere id potuissent, sed non fecisse propter grauissimam temporis illius persecutionem. Alij, defectionem fuisse latentem & occultam, quæ notari non potuerit. Alij denique, non magno opere laborandum esse de tempore, cum de re ipsa cõstet. Quid enim, inquit, necesse est curiose scrutari tempus defectionis cum ex euentu manifestum sit, defectionem iam factam esse? Aut quid prodest indagare, quo momento pestem contraxeris, si sentias cum ipsa morte te conflictari?

25. Quidam ex recentioribus Lutheranis, Albertus Gravverus, Professor Ienensis, in Disputatione de Antichristo, §. 139. & sequentibus, conatur has dissensiones suorum hominum inter se conciliare. Et quidem ex duplici fundamento. Vnum est, quasdam mutationes fieri cum aliquo tumultu, vel publica vi aut solennitate; Et harum tempus facile obseruari ac demonstrari posse. Alias occulte, & hominibus non aduertentibus, quarum tempus notari non possit: Et talem fuisse defectionem Ecclesiæ Romanæ à fide. Alterum est, hanc defectionem non vno tempore factam esse in omnibus fidei articulis, in quibus facta est, sed successiue, & per temporum interualla; ita vt sub vno Pontifice facta sit in vno articulo, sub alio Pontifice in alio articulo, & sic deinceps. Ex priori infert, non mirum esse, si aliqui dicant se ignorare tempus defectionis, cum occulte facta sit, nemine aduertente. Ex posteriori, non dissentire eos, qui definiunt diuersa defectionis tempora, cum
sint

sint diuersi articuli, in quibus defectio diuersis temporibus facta est. Ab vno igitur definiri tempus, quo in hoc articulo; ab alio, quo in illo; à tertio, quo in isto defectio facta est. Itaque nullam esse inter illos dissensionem.

16. Sed, vt verum fatear, hic author, dum vult aliorum dissensiones componere, secum ipse dissentit. Nam prius ipsius fundamentum repugnat posteriori. Si enim defectio occultè facta est, nullo hominum aduertente, vnde ipsi constat, non vno tempore, sed successiuè factam esse? Vnde constat, sub hoc Pontifice factam esse in hoc articulo, & sub alio in isto: Vnde constat, eos non errare, qui diuersa defectiois tempora definiunt? Quis hæc omnia, si occulte facta sunt, ipsi manifestauit? Dicit fortasse, occulte quidem facta esse, sed postea ex ipso euentu manifeste fuisse deprehensa. Non secus, quam si alicui in tenebris infligantur aliquot vulnera, & interdium deprehendatur vulneratus esse. At hoc ipso exemplo refelli potest. Tametsi enim de eo, qui noctu vulneratus est, interdium affirmare possis, vulneratum esse; non tamen, nisi temere affirmaueris, per intervalla vulneratum esse, & hora prima noctis accepisse vnum vulnus à Petro, & hora secunda alterum à Paulo, & tertia tertium à Michaële. Idem est in proposito. Demus aduersario, quod non damus, Ecclesiam Catholicam varijs erroribus occulte vulneratam esse: demus errores illos patefactos iam esse. At vnde constat, non vno tempore, sed successiuè errores illos irrepisse? Vnde constat, vnum sub Gregorio Papa, alterum sub Phoca Imperatore, tertium sub Pipino, quartum post tempora Bernardi ortum esse? Aut, si hæc omnia constant, quomodo

modo occulte, & nemine aduertente facta sunt? Hic non euadet Gravverus

17. Hæc de prima quæstione. Altera est, in quo vel quibus fidei articulis defecerit Ecclesia Romana, Calvinus lib. 4. inst. cap. 7. §. 27. ait in tribus defecissè, nempe asserendo, nullum esse Deum, nullum Christum, nullam resurrectionem aut vitam æternam. Verba Caluini sunt hæc: *Quasi vero dubium sit, qualem religionem professi sint iampridem Pontifices cum toto Cardinalium Collegio & hodie profiteantur. Primum enim arcana illius Theologia, quæ inter eos regnat, caput est, nullum esse Deum. Alterum, quacumque de Christo scripta sunt ac docentur, mendacia esse & imposturas. Tertium, doctrinam de vita futura & vltima resurrectione, meras esse fabulas. Iampridem hæc ordinaria capit esse Pontificum religio.* Sed hoc Caluini medacium tam crasum est, vt non egeat refutatione.

18. Alij ergo, qui modestiores sunt, putant Ecclesiam nostram defecisse in his articulis. 1. de Purgatorio. 2. de Inuocatione Sanctorum. 3. de Sacrificio Missæ 4. de Trãssubstantiatione. 5. de libero arbitrio. 6. de merito bonorum operum. 7. de Traditionibus. Et si quæ similia sunt. Igitur ex eorum sententia sic ratiocinandum est: Quicumque admittit Purgatorium & reliqua iam enumerata, deficit à fide: At Ecclesia Romana iampridem admisit ista omnia: Ergo iampridem defecit à fide. Sed, quid si reponam similem syllogismum hoc modo? Quicumque negat Purgatorium & reliqua iam enumerata, deficit à fide: Aduersarij iampridem negarunt hæc omnia: Ergo iampridem defecerunt à fide. Minor propositio vtriusque syllogismi, vtrinque conceditur. In maiori tota controuersia est. Illi nostram; nos illorum fal-

sam esse contendimus. Vtri rectius? Hic iudice opus est. Et quidem, si antiqui Patres pro Iudice admittantur, nostra est victoria. Nam illi in supra dictis articulis sentiunt, quod nos sentimus. Hoc sic ostendo.

19. Purgatorium, seu orationem pro defunctis agnoscit Augustinus in lib. de cura pro mortuis, cap. 4. *Non sunt, inquit, prætermittendæ supplicationes pro spiritibus mortuorum, quas faciendas pro omnibus in Christiana & Catholica societate defunctis, suscepit Ecclesia.* Et Cyprianus lib. 1. epist. 9. *Quod Episcopi antecessores nostri religiose considerantes, censuerunt ne quis frater excedens, ad tutelam vel curam clericum nominaret; ac si quis hoc fecisset, non offerretur pro eo, nec sacrificium pro dormitione eius celebraretur.* Et Chrysostomus hom. 69. ad populum Antiochenum: *Non temere ab Apostolis hæc sancita fuerunt, ut in tremendis mysteriis defunctorum agatur commemoratio.* Et alij passim.

20. Inuocationem Sanctorum suo exemplo nos docet Athanasius serm. in Euangelium de sanctissima Deipara, cum ait: *Ad te clamamus, recordare nostri sanctissima Virgo.* Et infra: *Intercede heri, & Domina, & Regina, & Mater Dei pro nobis.* Et Augustinus in lib. meditationum, cap. 40. *Sancta & immaculata Virgo Dei genitrix Maria, interuenire pro me digneris apud illum, cuius meruisti effici templum. Sancte Michael, Sancte Gabriel, Sancte Raphael, Sancti chori Angelorum atque Archangelorum, Patriarcharum atque Prophetarum, Apostolorum, Euangelistarum, Martyrum, Confessorum, vos rogare præsumo, ut pro me Deo supplicare dignemini.* Et serm. 18. de Sanctis: *Sancta Maria succurre miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto famineo sexu.* Porro, non frustra inuocari Sanctos, testatur idem author

thor 22. de ciuitate Dei, cap. 8. circa medium his ver-
bis. *Erat quidam senex Florentius Hipponensis noster, ho-
mo religiosus & pauper, qui sartoris se arte pascebat, casulē
perdiderat, & vnde sibi emeret, non habebat: Ad viginti
Martyres, quorum memoria apud nos est celeberrima,
clara voce, vt vestiretur, orauit. Audierunt eum adolescen-
tes, qui forte aderant irrisores, eumque discedentem exagi-
tantes prosequerantur, quasi à Martyribus quinquagenos
pholles, (id est nummos vel denarios) vnde in vesti-
mentum emeret, petiuisset. At ille tacitus ambulans, eiectum
grandem piscem palpitantem vidit in littore, eumque illis
fauentibus atque adiuuantibus apprehendit, & euidam
coquo Carchofo nomine, bene Christiano, ad coquinam con-
ditariam, indicans quid gestum sit, trecentis phollibus ven-
didit, lanam comparare inde disponens, vt vxor eius, quo-
modo posset, ei quo indueretur, efficeret. Sed coquus concē-
dens piscem, annulum aureum in ventriculo eius inuenit,
moxque miseratione flexus, & religione perterritus, homi-
ni eum reddidit, dicens: Ecce, quomodo viginti Marty-
res te vestierunt.*

21. De sacrificio Missæ clarissime scribit Augusti-
nus lib. 20. contra Faustum Manichæum, cap. 18. *He-
brei, inquit, in victimis pecorum, quæ offerebant Deo, mul-
tis & variis modis, sicuti re tanta dignum erat, prophetiam
celebrabant futura victima, quam Christus obtulit. Vnde
iam Christiani, peracti eiusdem sacrificij memoriam cele-
brant, sacrosancta oblatione & participatione corporis
& sanguinis Christi. Et lib. 1. de anima & eius ori-
gine, cap. 11. Sed etiam si hoc ipsi concedatur, quod sal-
ua fide Catholica, Ecclesiastica regula, nulla ratione con-
ceditur, vt pro non baptizatis cuiuslibet ætatis hominibus
offeratur sacrificiū corporis & sanguinis Christi, &c. Quod
repetit lib. 3. cap. 12. Noli credere, noli dicere, nec docere*

sacrificium Christianorum pro iis, qui non baptizati de corpore exierint, offerendum, si vis esse Catholicus, Et S. Fulgentius in lib. de fide ad Petrum Diaconum, cap. 19. Firmissime tene, & nullatenus dubites, ipsum unigenitum Deum, Verbum carnem factum, se pro nobis obtulisse sacrificium & hostiam Deo in odorem suauitatis: cui cum Patre & Spiritu sancto, à Patriarchis & Prophetis & Sacerdotibus, tempore veteris Testamenti, animalia sacrificabantur: Et cui nunc, id est, tempore noui Testamenti, cum Patre & Spiritu sancto, cum quibus illi est vna diuinitas, sacrificium panis & vini in fide & charitate, sancta Ecclesia Catholica per vniuersū orbē terræ offerre nō cessat.

22. De transubstantiatione diserte loquitur Cyrillus Hierosolymitanus catechesi 4. mystagogica: *Aquam mutauit in vinum in Cana Galilæa sola voluntate; & non erit dignus, cui credatur, quod vinum in sanguinem transmutarit? Si enim ad nuptias corporis inuitatus stupendum miraculum operatus est, cur non multo magis corpus & sanguinem suum, filiis sponsi dedisse confitebimur? Nempe sub specie panis datur tibi corpus: sub specie vini, sanguis Christi. Etiā si sensus tibi aliter renunciet, fides tamen te confirmet. Et Gregorius Nyssenus in oratione catechetica c. 37. Recte nunc quoque credo, Deo verbo sacrificatum panem in Dei Verbi corpus trāsmutari. Et Cyprian. serm. de Cæna Domini: Panis iste, quem Dominus discipulis porrigebat, non effigie, sed natura mutatus, omnipotentia Verbi factus est caro. Vide plura apud Ambrosium lib. de iis, qui mysteriis iniantur, c. 9. vbi eleganter & ex professo de hac re disputat.*

23. Pro libero Arbitrio vbique pugnat Augustinus, præsertim in libro de quantitate animæ, cap. 36. *Datum est, inquit, anima liberum arbitrium, quod qui nugatoriis ratiocinationibus labefactare conantur, vsque*
adco

caci sunt, ut ne ista ipsa quidem vana atque sacrilega, propria voluntate se dicere intelligant. Et in libro contra Fortunatum, disput. 2. Si Deus non dedisset liberum arbitrium, iudicium puniendi nullum iustum esse posset, nec meritum rectè faciendi, nec præceptum diuinum ut ageretur pœnitentia de peccatis. Et lib. de gratia & libero arb. c. 2. adducit multa scripturæ testimonia, quibus confirmat liberum voluntatis arbitrium, ut Eccles. 15. 14. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illū in manu cōsiliij sui. Adiecit mandata & præcepta sua: Si volueris mādata seruare, conseruabūt te. Apposuit tibi aquam & ignem: ad quod volueris, porrigemanū tuam. Et 1. Cor. 7. 36. Quod vult faciat: non peccat, si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suæ voluntatis, & hoc iudicauit in corde suo, seruare virginem suam, bene facit. Et plura alia ibidem.

24. Meritum bonorum operum agnoscit idem Augustinus epist. 105. ad Sixtum: Nullane sunt igitur merita iustorum? Sunt planè, quia iusti sunt. Sed ut iusti fierent, merita non fuerunt. Et in lib. de perfectione iustitiæ, contra Celestium, cap. 8. Post hanc vitam merces redditur, sed eis tantum, à quibus in hac vita eiusdem mercedis meritum comparatur. Et lib. 1. de moribus Ecclesiæ Catholicæ, cap. 25. Vita æterna est totum præmium, cuius promissione gaudemus: nec præmium potest precedere merita, & prius homini dari, quam dignus est. Non ergo debemus poscere præmium, antequam mereamur accipere. Similiter Cyprianus tract. 3. de Simplicitate Prælatorum post medium: Iustitia opus est, ut promereri quis possit Deum Iudicem, præceptis eius & monitis obtemperandum est, ut accipiant merita nostra mercedem. Et alij eodem modo.

25. De traditionibus sic scribit Augustinus epist., 118. ad Ianuarium, cap. 1. *Illam autem, quae non scripta, sed tradita custodimus, quae quidem toto terrarum orbe observantur, dantur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri, sicuti quod Domini passio, & resurrectio, & ascensio in caelum, & aduentus de caelo Spiritus sancti, anniuersaria sollemnitate celebrantur. Et lib. 4. de Baptismo contra Donatistas, cap. 24. Quod uniuersa tenet Ecclesia, nec Conciliis institutum, sed semper retentum est, non nisi auctoritate Apostolica traditum rectissime creditur. Et serm. 191. de tempore, qui est sermo tertius de sancta Trinitate, hortatur populum, ut perpetuo orent Deum: Primo, ut sancta Domini & Catholica Ecclesia dissensionibus omnibus & haeresibus carens, unitatem spiritus in vinculo charitatis ubique conseruet. Secundo, ut Ecclesiae regula, sanctaeque Patrum traditio atque iudicia in perpetuum firma solidaque permaneant. Et ex hac regula ac traditione oppugnat ibidem, Arianos, Sabellianos, & alios haereticos.*

26. Ecce, quam disertè antiqui Patres, in supradictis articulis, idem sentiunt, quod nos sentimus. Si ergo illorum iudicio standum est, vicimus. Verum aduersarij non admittunt hos iudices. Aiunt Patres errasse: ad Scripturam nos vocant, Audiamus illorum verba. Lutherus in libro de abroganda Missa priuata, sic habet: *Protestor aduersus eos, qui insanis vocibus in me sunt clamaturi, quod contra ritum Ecclesiae, contra statuta Patrum docuerim, horum nihil me auditurum. Et paulò post: An obscurum est, sanctos Patres, & peccasse in vita, & errasse in doctrina saepissime? Et in libro contra Regem Angliae: Quidquid ultra verbum Dei producit, hoc nostri sit arbitrij credere, non credere: damna*

damnare, probare. Et ibidem post multa. Ultimo, dicta Patrum inducit pro sacrificio Missario statuendo, & ridet meam stultitiam, qui solus velim sapere præ omnibus. Hoc est, quod dixi, Thomistas asinos nihil habere, quod producant, nisi multitudinem hominũ, & antiquum usum, &c. Ego verò, aduersus dicta Patrum, hominum, Angelorum, demonum, pono Euangelium, &c. Hic sto, hic sedeo, hic triumpho, hic insulto Papistis, &c. Dei verbum est super omnia. Diuina maiestas mecum facit, vt nihil curem, si mille Augustini, mille Cypriani contra me starent. Deus errare & fallere non potest: Augustinus & Cyprianus, sicut omnes electi, errare potuerunt & errauerunt.

27. Et Calvinus lib. 14. Instit. cap. 18. §. 12. *Nihil tutius, inquit, quam vt ablegata omni humani sensus audacia, in eo solo, quod Scriptura tradit, hæreamus. Et certè, si cogitamus Domini non hominũ cœnam esse, non est cur ulla hominum auctoritate vel annorum præscriptione patiamur nos ab illa, vel latum unguem dimoueri. Et Kemnitius in Examine Concilij Tridentini: Neque veterum qualescunque sententiæ, sed Scriptura Canonica regula est in hac controuersia. Et Franciscus Iunius in suis animaduersionibus circa libr. 3. Cardinalis Bellarmi de Pontifice: Patres à vero vt plurimũ aberrauerunt. Denique, vt alios omittam, Albertus Gravverus in disputatione de Antichristo, §. 140. Patres iudex esse nequeunt, cum multis erroribus fuerint obnoxij.*

28. Sic illi. Sed parum prudenter. Nam solent nos accusare, quod deseramus doctrinam antiquorum Patrum, & quod Ecclesia Romana, quæ modo est, pridem defecerit ab ea, quæ fuit tempore Augustini & aliorum Patrum, quos citavi. Nunc, cum manifestè contrarium ostenderit, nempe nihil aliud docere nos, quam quod antiqui Patres docuerunt,

incipiunt ipsos quoque Patres erroris accusare. In quo, triplici crimine se obstringunt. Primo inconstantia: altero superbia: tertio desperationis. Inconstantia est, quod nunc asserant nos deserere veram antiquorum Patrum doctrinam; nunc affirmant antiquos Patres nobiscum errare. Superbia, quod de se magnifice, de aliis contemptim loquantur: quasi omnes alij errent, ipsi soli non errent. Desperatio, quod subterfugiant sententiam iudicis, neque velint finire litem, quæ inter ipsos & nos controuertitur. Per quem enim finiarur, si Patres exclusi sint? Per Scripturam, inquit. At Scriptura sæpe indiget interprete. Quis ergo erit interpretis? An Augustinus & alij Patres? Eos non admittunt aduersarij. An nos, qui contendimus cum aduersariis? Nec hoc volunt. An ipsimet aduersarij? Sed quo iure magis illi, quam nos?

29. Ab his criminibus immunes sunt Catholici. Constantiter retinent doctrinam, quam à maioribus suis acceperunt. Bene de illis loquuntur. Et, si in supradictis punctis, de quibus accusantur, lis decidenda esset, libenter acquiescerent iudicio antiquorum Patrum. In quo imitantur exemplum Augustini, qui in controuersis contra Pelagianos, non alios quærebat iudices, quam Patres, qui ante illa tempora vixissent. Producam aliquot ipsius de hac re testimonia lib. 1. contra Iulianum Pelagianum, cap. 2. & sequentibus, prouocat ad sententiam Irenæi, Cypriani, Reticij, Olympij, Hilarij, Ambrosij: ac tandem adductis eorum testimoniis, sic concludit: *I nunc, & sancta Ecclesia, tot tantisque Doctores, qui vita optime gesta, debellatisque suorum temporum erroribus, gloriosissime de hoc sæculo, antequam vos ebulliretis, exierunt, tanquam securus*

securus insulta. Et paulò post: Cernis, cum quibus mihi sit causa communis. Si cernis, cerne, & tandem tace, Pelagianam linguam tot linguis Catholicis deprime, tot venerandis oribus proterua ora submitte. Et ibidem: Iterum te admoneo, iterum rogo, aspice tot ac tales Ecclesia Catholica defensores, &c. Istis cede, & me non cades: acquiesce istis, & quiescis à me.

30. Et cap. 7. post medium: Itane tuum sic amabis errorem, in quem iuuenili confidentia & humano lapsu incautius decidisti, ut ab istis Catholica unitatis & veritatis Sacerdotibus, ex diuersis orbis terrarum partibus tanta inter se fidei concordia congruentibus, in tam magna causa, ubi Christiana religionis summa consistit, dissentire audeas? Et lib. 2. cap. 10. Propter quam Catholicam veritatem sancti ac beati, & in diuinorum eloquiorum pertractatione clarissimi Sacerdotes, Ireneus, Cyprianus, Reticus, Olympius, Hilarius, Ambrosius, Gregorius, Innocentius, Ioannes, Basilus, aduersus vos proferunt de omnium hominum peccato originali obnoxia successione sententiam. Et infra: Ego ante istos iudices te constituto, quos non amicos meos & inimicos tuos, aliqua in meam partem gratia propendentes, aliquo abs te merito tue offensionis auersos, & ob hoc tibi aduersos, in hac nostra disceptatione constitui cognitores: Nec eos, qui nunquam fuerunt, aut non sunt, aut quorum sententia, de hoc, quod inter nos disputatur, incerta sunt, inani cogitatione confixi: sed sanctos, & in sancta Ecclesia illustres Antistites Dei, omnes sacris litteris eruditos, nominatim expressi, &c. Neque nobis, neque vobis irati sunt: neque nos, neque vos miserati sunt. Quod inuenerunt in Ecclesia, tenuerunt: quod didicerunt, docuerunt: quod à Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt. Nondum vobiscum apud istos iudices agimus, & apud eos acta est causa nostra. Nec nos, nec

vos eis noti fueramus, & eorum pro nobis latus contra vos sententias recitamus. Nondum vobiscum certabamus, & eis pronunciantibus vincimus.

31. Et rursus, circa finem eiusdem capituli: *Quanto tibi essent isti iudices optabiliores, si teneres Catholicam fidem, tanto tibi sunt terribiliores, quia oppugnas Catholicam fidem, quam in lacte suxerunt, quam in cibo sumpserunt; quam contra inimicos, etiam vos tunc nondum natos, fortissime defenderunt. Talibus post Apostolos sancta Ecclesia plantatoribus, rigatoribus, edificatoribus, pastoribus, nutrioribus crevit. Ideo prophanas voces vestrae noxiositatis expanit: Et cauta ac sobria ex admonitione Apostolica, Catholica fidei virginitati insidias vestri dogmatis subrepentis exhorruit, & tanquam caput colubri calcavit, obtrivit, abiicit. Vide similia lib. 3. cap. 17. & alibi. Quae omnia diligenter expendant nostri aduersarij, & discant ab Augustino, antiquorum Patrum fidem & auctoritatem reuereri, non petulanter contemnere.*

32. Hæc sufficiant de secunda quæstione; in qua ostensum est, Ecclesiam Romanam non defecisse à fide, in iis articulis, in quibus ab aduersariis accusatur de defectione. Superest tertia quæstio, An post defectionem Ecclesie Romanæ, quam aduersarij fingunt, remanserit aliqua alia Ecclesia visibilis in terris, necne? Si remansit, quæ illa fuit? quo nomine appellata? quo tempore orta? quas mundi partes occupauit? quos Pastores & Episcopos habuit? quos item Martyres & Confessores? qui Reges & Imperatores illi adhæserunt? qui hæretici ab ea damnati sunt? quæ Academia confirmata? quæ templa erecta? Si non remansit, quomodo Christus fuit sine sponsa? quomodo saluati sunt homines, cum extra Ecclesiam visibilem saluari nemo possit? quomodo
verum

verum est, quod Christus dixit, *Porta inferi non praevalent aduersus eam?* Ad hæc omnia nihil aliud fere respondent, quam se mirari, quod ista quæramus. Quæ quidem responsio non satisfacit homini prudenti. Et tamen aliam, præter conuitia, non facile extorqueas.

III. QVÆSTIO.

De Ecclesia quæ præsumitur Reformata.

DVo hæctenus explicata sunt. Primo, Visibilem Christi Ecclesiam, quæ est vna, sancta, Catholica, Apostolica, non posse deficere vel errare in fide. Secundo, hanc ipsam non esse aliam, quam Ecclesiã Romanam seu Pontificiam, quæ toto orbe diffusa, Romano Pontifici subiecta est. Nunc, quia aduersarij fingunt sibi nouam Ecclesiam, quam Reformatam vocant, de ea etiam aliquid dicendum est: Et hæc pauca per sequentes conclusiones demonstranda. 1. Hanc Ecclesiam non esse vnã. 2. non esse sanctam. 3. non Catholicam. 4. non Apostolicam. 5. non sponsam Christi. 6. non domum Dei. 7. non columnam veritatis. 8. non habere sanam doctrinam, sed dissentientem à doctrina antiquorum Patrum. 9. non habere constantem doctrinam, sed multis contradictionibus obnoxiam. 10. non habere Ministros bonæ famæ. 11. Nec legitime vocatos. 12. non esse legitime propagatam.

I. C O N C L U S I O.

Ecclesia Reformata, in qua Lutherani & Calvinistæ sunt, non est una.

1. **H**Oc sic probo. Illi non pertinent ad vnam Ecclesiam, qui dissentiunt in fide, in canone Scripturæ, & in ritibus Sacramentorum: At Lutherani & Calvinistæ in his omnibus dissentiunt: Ergo non pertinent ad vnam Ecclesiam: Ergo Ecclesia Reformata, in qua sunt Lutherani & Calvinistæ, non est vna, sed diuisa. Minor propositio continet tria puncta dissensionis, quæ sigillatim explicanda sunt.

2. Primo igitur dissentiunt in fide: quod vltro fatentur Lutherani. Et quidem Matthias Hôe, Minister Lutheranus, in libello suo, quem nuper Lipsiæ edidit, enumerat septemdecim articulos, in quibus ait Lutheranos dissentire à Calvinistis. Sunt autem histor. 1. de Verbo Dei. 2. de ipso Deo. 3. de persona Christi. 4. de Spiritu sancto. 5. de officio Christi. 6. de peccato. 7. de libero arbitrio. 8. de lege. 9. de Euangelio. 10. de iustificatione. 11. de fide iustificante. 12. de Ministerio Verbi. 13. de pœnitentia & contritione. 14. de Sacramentis in genere. 15. de Baptismo. 16. de Cœna Domini. 17. de prædestinatione. Quæ omnia confirmat ex ipsis Calvinistarum verbis ac sententiis.

3. Secundo dissentiunt in Canone Scripturæ. Nam Calvinistæ in suo Canone ponunt Epistolam ad Hebræos, Epistolam Iacobi, Epistolam Iudæ, & Apocalypsin Ioannis. At Lutherus hæc omnia excludit.

dit. Epistolam ad Hebræos ait in multis contrariam esse doctrinæ Apostolorum & Euangelistarum. Epistolam Iacobi vere *stramineam* appellat. Epistolam Iudæ, non ab Apostolo, sed aliquo alio, longe post tempora Apostolorum, conscriptam esse contendit. De Apocalypsi sic scribit: *Quæ ego in hoc libello desidero, non sunt unius generis, ut nec Apostolicum, nec Propheticum esse putem.* Et paulo post: *Sentiat de hoc libro quilibet, quicquid ipsi spiritus suus ingerit: meus spiritus ad eum se accommodare nequit.* Vtrique tamen, tam Lutherani, quam Calvinistæ habent nouum Canonem, quem ex antiquis Scriptoribus probare nõ possunt. In quo dissentiunt à Catholicis, quorum Canon antiquissimus est. Nam Catholici per Traditionem acceperunt suum Canonem ab Eugenio in Concilio Florentino, ut videre est apud Bartholomæum Carranzam in Summa Conciliorum. Eugenius à Gelasio in Concilio Romano. Gelasius ab August. lib. 2. de doctrina Christiana, c. 8. Aug. à Concilio Carthaginensi tertio, quod alij quintum, alij sextum vocant. Denique Patres huius Concilij ab Innocentio primo, epist. 3. ad Exuperium c. 7.

4. Tertio dissentiunt in ritibus Sacramentorum. Nam Lutherani in administratione Baptismi adhibent Exorcismum & quasdam alias ceremonias, quæ apud Catholicos vsitatæ sunt: quas tamen Calvinistæ, tanquam ridiculas & supersticiosas contemnunt. De quibus sic scribit Calvinus lib. 4. instit. cap. 15. §. 19. *Quod ad externum symbolum pertinet, utinam genuina Christi institutio valuisset, quantum par erat, ad cõhibendam hominum audaciam. Quasi enim res esset contemptibilis, ex Christi præcepto, aqua baptizari, inuenta est benedictio, vel potius incantatio, qua veram aqua conse-*
tio

crationem pollueret. Additus postea cereus cum chrismate: ex sufflatio vero ianuam ad baptismum aperire visa est. Etsi autem me non latet, quam vetusta sit aduentitia huius farraginis origo, respicere tamen mihi & piis omnibus fas est, quidquid ad Christi institutionem addere ausi sunt homines, &c.

5. Ex hoc triplici capite dissensionis satis apparet, Lutheranos & Calvinistas nō esse membra vnus Ecclesiæ, sed diuersæ. Quod quidem, vt supra insinuauimus, non dissimulāt Lutherani, qui nullam volunt admittere societatem cum Calvinistis, sed eos tanquam hæreticos & diabolos incorporatos, publicis scriptis execrantur. At Calvinistæ, nescio qua occulta fraude (si tamen occulta est) fingunt se esse fratres Lutheranorum, & eandem cum illis fidem ac religionem amplecti: Nec in vllō puncto (excepto vnico de cœna Domini) ab illis dissentire. Itaque Ecclesiam Reformatam, in qua vtrique sunt, vnā ac indiuisam esse. Sed boni isti viri, dum insidiosè volunt illudere Lutheranis, incaute sibi laqueum parant. Nam Lutherani, ex hac ipsorum confessione, possunt eos oppugnare in hunc modum: Calvinistæ palam profitentur, se in omnibus sentire, quod nos sentimus, vnico puncto de Cœna Domini excepto: At nos sentimus, eos esse hæreticos: Ergo ipsi idem sentiunt. Suo igitur iudicio hæretici sunt.

II. C O N C L U S I O.

Ecclesia Reformata non est Sancta.

6. **H**Oc sic ostendō. Illa Ecclesia non est sancta, quæ tradit doctrinam sanctitati repugnantem:

tem: Ecclesia Reformata tradit doctrinam sanctitati repugnantem: Ergo non est sancta. Maior per se nota est. Minorem probo, quia doctrina, quam tradit Ecclesia Reformata, est hæc. Primo, Deum esse authorem peccati, nec vllum peccatum patrari ab hominibus, nisi Deo instigante & impellente. Secundo, Præcepta Decalogi esse impossibilia, nec ab vlllo, quantumuis iusto, seruari hactenus potuisse, nec deinceps seruari posse. Tertio, Bona opera nullius esse meriti aut valoris apud Deum: Imo, vt Calvinus loquitur, nihil aliud esse, nisi sordes, inquinamenta, meram iniquitatem. Quarto, Prædestinatos necessario saluari, quidquid tandem agant. Reprobos necessario damnari, quocumque se vertant.

7. At hæc doctrina repugnat sanctitati, & præbet occasionem libere peccandi. Nam qui sibi persuadet hanc doctrinam veram esse, sic apud se ratiocinabitur. Primo, si Deus instigat & impellit me ad peccatum, cur illi resistam? peccem potius & ipsi impellenti ac instiganti obtemperem. Secundo, si præcepta Decalogi impossibilia sunt, frustra de eorum obseruatione sollicitus sim: frustra caueam à furtis, homicidiis, adulteriis. Tertio, si bona opera nihil valent coram Deo, quid necesse est bene agere? Imo, si nihil aliud sunt, quam sordes & inquinamenta, vitari potius; quam accumulari fas est. Quarto, si prædestinati necessario saluantur, quidquid agant, cur non libere indulgeant suis cupiditatibus? cur ventri ac Veneri impune non seruiant? Et similiter, si reprobi bene agendo nihil proficiunt, quid frustra bene agendo operam perdunt?

8. Quis iam locus sanctitati sit, si hanc doctrinam amplectamur? Omnino nullus. Quod ipsi
quq

quoque aduersarij de se fatentur. Audiamus ipsorum testimonia. Lutherus in Postilla domestica Ienæ impressa, concion. 2. Dominicæ 1. Aduentus: *Mundus*, inquit, *ex hac doctrina quotidie redditur deterior. Iam homines singuli septenis diabolis obsidentur, cum antea tantum unico obsessi fuissent. Diabolus iam cateruatim in homines ingreditur, ut nunc in tam splendida Euangelij luce sint auariores, callidiores, iniustiores, crudeliores, proteruiore, quam prius in Papatu fuerant. Nimirum, is noui Euangelij fructus est.*

9. Similiter Calvinus in cap. 11. Danielis, v. 34. *In exiguo illorum numero, qui se ab idololatriis Papatus subdlexerunt, maior pars plena est perfidia & dolis. Preclarum quidem zelum simulant: si tamen intus excutias, reperies plenos esse fraudibus. Et in Commentario 2. Petri 1. 2. Vix eorum decimus quisque est, qui alio fine Euangelio nomen dederit, quam ut solutius in omnem lasciuiam difflueret. Hoc enim permittit Euangelium Caluini.*

10. Et Andreas Musculus in libro de nouissimo die: *Quod si fateri veritatem volumus, tum hoc de nobis Euangelicis testari cogimur, magis quam nos, scortationibus, usuris, circumuentionibus fraudibusque deditos, in toto iam modo nusquam inueniri. Et in lib. 1. de Prophetia Christi: Iterum cogor dicere, quia verum est, contumaciores homines, in quorum animis omnes omnis virtutis & honestatis scintilla sunt extincta, & apud quos nihil iam pro peccato habetur, nusquam nec apud Ethnicos, Iudeos, Turcas inueniri, quam inter Euangelicos, apud quos omnino vinculis solutus ac liber viget Diabolus. Utque paucis rem omnem eloquar, eo nostra Lutheranorum res redit, ut si quis videre cupiat magnam turbam nebulonum, atheorum, usurariorum & deceptorum, ei adeunda sit ciuitas aliqua,*

aliqua, in qua Euangelium (nouum) predicatur. Ibi ceteruatim id genus hominum inueniet. Testimonia hæc vera sunt.

TERTIA CONCLUSIO.

Ecclesia Reformata non est Catholica.

11. **S**Vpra dixi, Ecclesiam Christi dici Catholicam seu vniuersalem, triplici titulo. Primo, quia toto orbe diffusa est. Secundo, quia semper durabit vsque ad finem mundi. Tertio, quia nullus extra illam saluari potest; sed quotquot saluantur, in illa saluantur. At Ecclesia Reformata nullo horum modorum est Catholica seu vniuersalis.

12. Primo, quia non est toto orbe diffusa. Non enim est in Asia, Africa, India. Nec item in Hispania, Lusitania, Lotharingia. Nec in melioribus partibus Italiae, Galliae, Poloniae. Nec deinde in omnibus prouinciis Germaniae aut Belgij. Et verisimile est, nunquam futurum, vt per totum orbem diffundatur. Nam Ministri Ecclesiae reformatae vix abeunt in exterarum nationes, plantandi Euangelij causa, sed hærent domi in suis angulis, vt olim Donatistae. Vnde apparet non esse afflatus illo spiritu, quo olim erant Apostoli, quibus dictum est: *Accipite Spiritum sanctum. Et, Euntes in mundum vniuersum, predicate Euangelium omni creaturae.* Hunc spiritum retinent Catholici. Nullum regnum, nulla prouincia, nulla gens tam remota aut barbara est, ad quam ipsi non penetrent, non alio quam Euangelij promulgandi studio ac ardore excitati.

13. Solent respondere aduersarij, se id in Italia & Hispania præstare non posse, eo quod grauis ibi fiat

inquisitio in eos, qui alienam religionem profitentur. Esto. Sed etiam in Anglia, Scotia, Hollandia, itemque apud gentiles fit similis inquisitio in Catholicos: & tamen Catholici propterea non terrentur. Quin potius pro sua fide parati sunt mori, quod de Ministris Reformatis affirmare non ausim. Atque hinc iterum patet non esse afflatos illo spiritu, quo erant Apostoli. Nam hi certe, cum à Christo mittebantur cum hac protestatione: *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum*: non horrebant persecutiones, quas passuri erant in prædicatione Euangelij, sed alacri & constanti animo eas optabant ac sustinebant, iuxta illud Act. 5. 41. *Ibant gaudentes à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt pro nomine Iesu contumeliam pati.* Quid vnquam simile auditum de nouis Prædicantibus?

14. Iterum excipiunt, se quidem, cum sint alligati vxoribus, legitime excusari ac impediri à tam longis itineribus: At Catholicos Sacerdotes, cum cælibes sint, nec vllò domesticæ curæ impedimento implicati, expeditos esse ad huiusmodi profectiones obeundas. Recte hoc. Sed cur Prædicantes sponte se implicant huiusmodi impedimentis? Cur non manent cælibes & expediti, vt ministerio suo apud gentiles vacare possint? Aut si vxores iam habent, cur ex earum consensu, non sequuntur consilium Christi in Euangelio: *Omnis qui reliquerit domum, aut vxorem, aut filios propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit*? Cur non imitantur Apostolos, qui relictis omnibus, per vniuersum orbem profecti sunt, & vbique Euangelium prædicarunt? Nimirum ostendunt vxorios se esse, non Euangelicos: & magis propria voluptati, quàm aliorum salutem operam

operam dare.

15. Hæc de primo puncto. Alterum est, Ecclesiam Reformatam non esse Catholicam ratione temporis, id est, non semper duraturam. Quod ex triplici capite colligi potest. Primo ex testimonio Christi, Matth. 12. 25. *Omne regnum diuisum contra se, desolabitur: & omnis ciuitas vel domus diuisa contra se, non stabit.* At Ecclesia Reformatata est contra se diuisa, vt conclus. 1. ostensum est: Ergo dissipabitur & non stabit. Secundo, ex responso Gamalielis, Actor. 5. 36. *Ante hos dies exstitit Theodas, dicens se esse aliquem, cui consensit numerus virorum circiter quadringentorum: qui occisus est, & omnes qui credebant ei, dissipati sunt & redacti ad nihilum.* Post hunc exstitit Iudas Galileus in diebus professionis, & auertit populum post se, & ipse periit: & omnes, quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Vnde hoc? causam addit, quia omne consilium aut opus, quod non est ex Deo, sed ex hominibus, dissoluetur. At consilium & opus Ecclesiæ Reformatæ non est ex Deo, sed ex hominibus, cum Deus non sit author dissensionis, sed pacis: Ergo dissoluetur. Et tunc dici poterit: *Ante hos dies exstitit Lutherus dicens se esse aliquem, cui consenserunt multi in Germania: qui mortuus est, & omnes, qui credebant ei, dissipati sunt & redacti in nihilum.* Post hunc exstitit Calvinus, & auertit populum post se, & ipse periit, & quotquot consenserunt ei dispersi sunt. Tertio, idem confirmat quotidiana experientia. Videmus Lutheranos paulatim minui ac perire: Et alios quidem ad auitam Catholicorum fidem reuerti: alios vero ad Calvinismum tendere: paucos restare, qui putiputi Lutherani sint. Calvinistas porro, vt plurimum, nomine tantum Christianos, reipsa atheos esse.

16. Tertium est Ecclesiam Reformatam non esse Catholicam ratione saluandorum, id est, non omnes, quotquot saluantur, in Ecclesia Reformata saluari. Ratio manifesta est, quia Ecclesia Reformata cœpit primum tempore Lutheri & Caluini: Ergo quotquot ante illud tempus per mille quingentos annos saluari sunt, extra Ecclesiam Reformatam saluatos esse necesse est. An vero interea, vel vnus aliquis in ea saluatus sit, merito dubitari potest. Et multa occurrunt argumenta in negantem partem. Primo, quia ipsi Lutherani & Caluinistæ de nullo, nisi temere, affirmare id possunt. Nec vllus apud eos fecit miracula, quibus persuaderet sanctum se esse. Secundo, si aliquis in ea saluatus esset, vel sola fide sine operibus saluatus esset, vel fide & operibus simul. Non sola fide, quia fides sine operibus mortua est (Iacobi 2. 17.) At mortua fide nemo saluari potest. Nec fide & operibus simul, quia qui ita saluantur, non Lutherani aut Caluinistæ, sed Catholici sunt. Tertio, nullus saluatur, nisi in Ecclesia sancta: At iam probatum est, Ecclesiam Reformatam non esse sanctam. Nemo igitur in ea saluari potest. Imo, si Lutheri credimus, quotquot viuunt in Ecclesia Reformata, *septenis Diabolis obsidentur*: Vel vt Caluinus loquitur, *pleni fraudibus ac perfidia sunt*. Quomodo igitur saluari possunt?

IV. CONCLUSIO.

Ecclesia Reformata non est Apostolica.

17. **E**cclēsia Christi quadruplici de causa appellatur Apostolica, vt supra dixi. Primo, quia
 in Apo

in Apostolis initium habuit. Secundo, quia ab Apostolis per totum orbem fuit propagata, Tertio, quia sequitur doctrinam Apostolorum. Quarto, quia retinet successionem Episcoporum ab Apostolis, nunquam interruptam. At hæ causæ non possunt accommodari Ecclesiæ Reformatæ. Et quidem de duabus prioribus certum est. Nam Ecclesia Reformata nec in Apostolis initium habuit, sed in Luthero & Caluino: nec ab Apostolis, sed à Discipulis Lutheri & Caluini propagata est. Reliquæ duæ explicandæ sunt.

18. Igitur, quod Ecclesia Reformata non sequatur doctrinam Apostolorum, variis exemplis demonstrari potest. Primo, quia Apostoli docent, sacram Scripturam in multis difficilem esse intellectu. 2. Petri 3. 14. *Propter quod satagite immaculati & inuiolati inueniri in pace; & Domini nostri longanimitatem, salutem arbitremini: sicut & charissimus frater noster Paulus scripsit vobis, sicut & in omnibus epistolis, in quibus sunt quedam difficilia intellectu, quæ indocti & instabiles deprauant, sicut & ceteras Scripturas, ad suam ipsorum perditionem. Contrarium docet Lutherus in præfatione assertionis omnium articulorum à Leone X. damnatorum, cum ait; Scriptura ipsa per se est certissima, facillima, apertissima, sui ipsius interpres.*

19. Secundo, Apostoli docent, Deum non incitare quenquam ad peccatum. Iacob. 13. *Nemo, cum tentatur, dicat, quoniam à Deo tentatur: Deus enim intentator malorum est: ipse autem neminem tentat.* Caluinus contrarium docet lib. 1. instit. cap. 18. §. 2. *Vnde apparet, inquit, certa destinatione Dei fuisse impulsos.* Loquitur de Assyriis, quos ait à Deo fuisse impulsos ad prædandū & similia flagitia militaria. Et ibidem §. 4. *Homo iusto Dei impulsu agit, quod sibi non licet, id est,*

homo iusto Dei impulsu peccat. Vide plura Caluini & Lutheri testimonia §. sequenti.

20. Tertio, Apostoli docent, hominem in multis actionibus habere vsum liberi arbitrij, ita vt liberum ei sit, V. G. vel matrimonium contrahere, vel continentiam seruare, 1. Cor. 7. 36. *Quod vult, faciat: non peccat, si nubat. Nam qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens sua voluntatis, & hoc indicauit in corde suo, seruare virginem suam, benefacit.* Contrarium docent Lutherus & Calvinus, asserentes hominem in nulla actione, nec bona, nec mala, habere vsum libertatis; sed à Deo, tum ad benè, tū ad male operandū, necessitate quadam cōpelli. Sic enim scribit Lutherus in assertione art. 36. *Liberum arbitrium est figmentum in rebus, seu titulus sine re: quia nulli est in manu sua quippiam cogitare mali aut boni, sed omnia sub Deo sunt, contra quem nihil possumus. Quod & Poeta voluit, quando dixit: Certa stant omnia lege.* Et Calvinus lib. 3. instit. cap. 23. §. 6. & 8. ponit duo principia, cum quibus libertas arbitrij consistere non potest. Vnum est, omnia quæcunque fiunt in hoc mundo, fieri Deo volente & ordinante. Alterum, voluntatem Dei esse necessitatem rerum. Ex vtroque euidenter sequitur, quæcunque fiunt ab hominibus, siue bona, siue mala, ex necessitate fieri. Hinc diserte affirmat §. 9. *reprobos non posse euadere peccandi necessitatem, præsertim, inquit, cum ipsis ex Dei ordinatione iniiciatur huiusmodi necessitas.*

21. Quarto, Apostoli docent, Deū optare & velle, quantum in ipso est, vt omnes salui fiant, & nemo pereat 1. Timoth. 2. 1. *Obsecro primum omnium fieri orationes pro omnibus hominibus. Hoc enim acceptum est coram Saluatore nostro Deo, qui omnes homines vult saluos*

saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Et 2. Petri 3.9. *Patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, sed omnes ad pœnitentiam reuerti.* Contrarium docet Calvinus lib. 3. Instit. cap. 21. §. 1. *Palam est, Dei nutu fieri ut aliis vltro offeratur salus: alij ab eius aditu arceantur.* Et §. 5. *Non enim pari cõditione creantur omnes, sed aliis vna aterna, aliis damnatio aterna præordinatur.* Et cap. 23. §. 2. *Homines nudo Dei arbitrio, citra proprium meritum, in aeternam mortem prædestinantur.* Et ibidem §. 5. *Dico esse à Deo creatos, quos ad exitium ituros sine dubitatione præsciebat, idque ita factum, quia sic voluit.*

22. Quinto, Apostoli hortâtur nos ad bona opera 2. Petri 1.10. *Quapropter fratres magis satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.* Lutherus & Calvinus damnant bona opera. Imo asserûnt omnia opera iustorum esse peccata, sordes, inquinamenta. Sic enim scribit Lutherus in assertionem artic. 31. *In omni opere bono iustus peccat.* Et Calvinus lib. 2. Instit. cap. 12. §. 4. *Omnia hominum opera nihil sunt, nisi inquinamenta & sordes: & qua iustitia vulgo habetur, ea apud Deum mera est iniquitas.* Et cap. 14. §. 9. *Habemus, ne vnum à sanctis exire opus, quod non mereatur iustam opprobrij mercedem.* Et §. 11. *Duobus his fortiter insistendum, nullum unquam exstitisse pij hominis opus, quod si seuero Dei iudicio examinetur, non esset damnabile, &c.*

23. Sexto, Apostoli docent, fidem sine operibus mortuam esse. Iacob. 2. 20. *Vis autem scire, ô homo inanis, quoniam fides sine operibus mortua est?* Lutherus & Calvinus docent solam fidem sine operibus sufficere ad salutem. Verba Lutheri in libro de captiuit. Babylonica cap. de Baptismo sunt hæc: *Vides, quam diues sit homo Christianus siue baptizatus, qui etiam volens non*

potest perdere salutem suam quantiscunque peccatis, nisi nolit credere. Nulla enim peccata possunt eum damnare, nisi sola incredulitas. Et in lib. de libertate Christiana, non longè ab initio: *Anima sola fide, & nullis operibus iustificatur.* Et Calvinus lib. 3. Instit. cap. 4. §. 28. *Fidelium peccata venialia sunt, non quia mortem non merentur, sed quia non imputantur.* Ex quo sequitur, fideles ex eo præcisè, quia fideles sunt, posse saluari, etiamsi peccent.

24. Septimo, Apostoli docent, mandata Dei ab homine iusto facile seruari posse. Philip. 4. 13. *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Et 1. Ioan. 5. 3. *Hæc est charitas Dei, ut mandata eius custodiamus, & mandata eius graua non sunt.* Calvinus docet cōtrarium, lib. 2. Instit. cap. 7. §. 5. *Quod autem impossibilem legis obseruationem diximus, id explicandum & confirmandum est, &c.* Et in Antidoto Concilij Tridentini, sess. 6. cap. 12. *Mihi abundè sufficit, neminem exstitisse vnquam, qui legi Dei satisfecerit, nec vllum posse inueniri.* Et ibidem: *Prophetas, Patriarchas, & pios Reges, vtcunque spiritu Dei adiuuarentur, ferendo legis iugo pares non fuisse.*

25. Octauo, Apostoli docent, peccata tolli per Baptismum. Act. 2. 38. *Baptizetur vnusquisque vestrū in nomine Iesu Christi, in remissionem peccatorum vestrorum, & accipietis donum Spiritus sancti.* Contrarium docet Calvinus lib. 4. Instit. cap. 15. §. 10. *Iam perspicuum est, quam falsum sit, per Baptismum solui nos & eximi ab originali peccato.* Et in Antidoto Cōcilij Tridentini, sess. 5. *Manet verè peccatum in nobis, neque per Baptismum exstinguitur.*

26. Nono, Apostoli in Symbolo docent, Christum descendisse ad inferos. Quod confirmat Petrus, Act. 2. ex illo Dauidis vaticinio: *Non derelinques animam*

animam meam in inferno. Calvinistæ negant descensum Christi ad inferos, & vaticinium Davidis sic interpretantur: *Non derelinques cadaver meum in sepulchro.* Vide Theodorum Bezam in Commentario illius loci.

27. Decimo, Apostoli præter verbum Dei scriptum, admittunt etiam traditiones non scriptas. 2. Thessal. 2. 14. *Itaque fratres state, & tenete traditiones, quas didicistis, siue per sermonem, siue per epistolam nostram.* Lutherus & Calvinus non admittunt. Sola Scriptura contentos esse nos iubent. *Quidquid ultra verbum Dei producitur,* inquit Lutherus contra Regem Angliæ, *hoc nostri sit arbitrij damnare, probare.* Similia habet Calvinus.

28. Ex his perspicuum est, Ecclesiam reformatam non esse Apostolicam, ratione doctrinæ. Sed neque ratione successionis Apostolica est. Nam ministri Lutherani & Calviniani nō possunt suam successionem deducere vsque ad Apostolos, sed vt summum vsque ad Lutherum & Calvinum. Lutherus enim nemini alteri immediatè successit. Neque hoc ipsi negant. Solum dicunt, hanc successionem Ministrorum non esse necessariam, sed sufficere successionē doctrinæ. In quo dupliciter peccant. Primo, quia iam ostendi, nec successionem doctrinæ apud eos esse. Deficiunt enim à doctrina Apostolorum, vt ex allatis exemplis manifestum est. Secundo, falsum est, successionem ministrorum, seu potius Episcoporum & Pastorum Ecclesiæ, necessariam non esse. Nam sine hac successionem non potest consistere successio doctrinæ. Quomodo enim doctrina Apostolica potest per continuatam temporum successionem ad nos peruenire, nisi semper in Ecclesia sint Episcopi & Pa-

stores, qui illam quasi per manus tradant suis proximis successoribus, & hi similiter aliis immediatè subsequentibus? Et hæc est causa, cur antiqui Patres tantopere vrgeant hanc successionem, & conuincant eos defecisse à doctrina, qui hac successione destituti sunt. Vt alios omittam, Tertullianus in lib. de Præscriptionibus aduersus hæreticos, cap. 32. de hæresibus sic loquitur: *Edant origines Ecclesiarum suarum, euoluant ordinem Episcoporum suorum, ita per successiones ab initio decurrentem, ut primus ille Episcopus aliquem ex Apostolis vel Apostolicis viris, qui tamen cum Apostolis perseuerauerint, habuerit authorem & antecessorem. Hoc enim modo, Ecclesiæ Apostolicæ census suos deferunt: sicut Smyrneorum Ecclesia habens Polycarpum ab Ioanne collocatum refert: sicut Romanorum, Clementem à Petro ordinatum edit. Proinde utique & cætera exhibent, quos ab Apostolis in Episcopatum constitutos, Apostolici seminis traduces habeant. Consingant tale aliquid hæretici.*

29. Porrò, hæc Episcoporum successio tanti momenti est, ut Augustinus non dubitauerit eam numerare inter præcipua motiua, quibus ait se permotum esse, ut in Ecclesia Catholica permaneret. Sic enim scribit in libro contra epistolam Manichæi, quam vocant Fundamenti, cap. 4. *Multa sunt, quæ in Ecclesiæ Catholica gremio me iustissime teneant. Tenet consensus populorum atque gentium; tenet authoritas miraculis inchoata, spe nutrita, charitate aucta, vetustate firmata: tenet ab ipsa sede Petri Apostoli, cui pascendas oues suas post resurrectionem Dominus commendauit, vsque ad presentem Episcopatum, successio Sacerdotum: tenet postremo ipsum Catholica nomen, quod non sine causa inter tam multas hæreses, sic ista Ecclesia sola obtinuit, ut cum omnes*
hæretici

heretici se Catholicos dici velint; querenti tamen peregrino alicui, ubi ad Catholicam conueniatur, nullus hereticorum vel basilicam suam, vel domum audeat ostendere. Ista ergo tot & tanta Christiani nominis charissima vincula recte hominem tenent credentem in Catholica Ecclesia, etiamsi propter nostræ intelligentiæ tarditatem, vel vitæ meritum, veritas nondum se apertissime ostendat. Apud vos autem, ubi nihil horum est, quod me inuitet ac teneat, sola personat veritatis pollicitatio, &c. Expendant hæc nostri aduersarij.

V. C O N C L U S I O.

Ecclesia Reformata non est sponsa Christi.

30. **H**Oc dupliciter probo. Primo ex dictis, quia illa sola Ecclesia est sponsa Christi, quæ est vna, sancta, Catholica, Apostolica: At talis non est Ecclesia Reformata, vt hætenus ostendi: Ergo non est sponsa Christi. Secundo ex absurdis, quæ sequuntur ex sententia aduersariorum. Aduersarij sic sentiunt. Primò, Romanam seu Pontificiam Ecclesiam, primis quingentis annis, fuisse veram & legitimam Christi sponsam. Secundo, eandem post illud tempus cœpisse paulatim prostitui & corrumpi, ac eo tandem deuenisse, vt tempore Lutheri & Caluini, publica meretrix & adultera deprehensa sit, ideoque à Christo repudiata. Tertio, in eius locum successisse Ecclesiam Reformatam, in qua Lutherani & Calvinistæ sunt.

31. At hinc sequuntur multa absurda. Primo, omnia falsa esse, quæ de perpetua & indissolubili coniunctione Christi cum Ecclesia à Prophetis & Apo

& Apostolis prædicta sunt. Secundo, nullum ex hac parte discrimen esse inter Ecclesiam Christi & Synagogam Iudæorum. Vtramque enim, propter adulterium, fuisse repudiatam. Tertio, Christum aliquot sæculis non habuisse sponsam, sed adulteram. Quarto, ex hac adultera natos esse Lutherum & Calvinum. Itaque spurios esse, non legitimos Ecclesiæ filios. Quinto, Ecclesiam reformatam esse illorum nouercam, non matrem. Videant ipsi, an hæc vera sint.

32. Nos certè aliter sentimus de nostra matre. Non duas, sed vnã agnoscimus: non adulteram, sed castam: non repudiatam, sed sponso suo vnice charam, & perpetuo illi adhærentem. Nobiscum sentiunt, quotquot veri & genuini Ecclesiæ filij sunt. Ac in primis D. Augustinus sermon. 12. de tempore (qui est serm. 8. de Natali Domini) vbi de Christo & eius sponsa sic habet: *Hic est speciosus forma præ filiis hominum, sanctæ filius Mariæ, sanctæ sponsus Ecclesiæ, quam sua genitrici similem reddidit. Nam & nobis eam matrem fecit, & virginem sibi custodiuit. Ad hanc quippe dicit Apostolus: Aptauit vos vni viro, virginem castam exhibere Christo. De qua rursus dicit, Matrem nostram non ancillam, sed liberam, cuius multi filij deserta magis, quam eius, quæ habet virum. Est ergo Ecclesiæ, sicut Mariæ perpetua virginitas, & incorrupta fœcunditas. Et serm. 50. de verbis Domini: Christus Ecclesiæ concessit in spiritu, quod Mater eius habet in corpore, ut & Mater & Virgo sit. Et rursus serm. 119. de tempore: Virgo est Ecclesiæ. Diciturus es mihi fortè: Si Virgo est, quomodo parit filios? Respondeo: & Virgo est, & parit. Mariam imitatur, quæ Dominum peperit. Nunquid non Virgo sancta Maria & peperit, & Virgo permansit? Sic & Ecclesiæ, & parit, & Virgo est.*

33. Ex quibus Augustini verbis tria colligo. Primo, Ecclesiam esse nostram Matrem. Secundo, esse simul virginem, castam, incorruptam: non ad breue tempus, sed perpetuo. Tertio, in utroque similem esse Mariæ Dei genitrici, quæ & ipsa Mater, & nihilominus semper Virgo, & incorrupta fuit. Hinc sumo duplex argumentum contra aduersarios. Vnum; Sicut olim habiti sunt hæretici, qui dicebant B. Mariam non semper mansisse virginem; ita nunc habendi hæretici, qui dicunt Ecclesiam non semper mansisse virginem. Est enim eadem ratio vtriusque, secundum Augustinum. Alterum; Ideo Ecclesia dicitur Mater, quia nos gignit in spiritu: ideo Virgo, quia seruat incorruptam fidem. At semper manet Virgo, secundum Augustinum. Ergo semper seruat incorruptam fidem. Facebant igitur, qui illam meretricem, adulteram, idololatricam contumeliose appellant.

VI. CONCLUSIO.

Ecclesia Reformata non est Domus Dei.

34. **I**am supra insinuaui, Ecclesiam fidelium vocari Domum Dei, quia Deus peculiari modo in ea habitat per suam assistentiam & gubernationem. Et quidem Deus Pater, per miracula; Filius, per Sacramenta; Spiritus sanctus, per dona gratiæ. Igitur ex triplici capite æstimari potest, quænam sit Ecclesia fidelium, quæ non sit.

35. Primo, ex miraculis. Nam in Ecclesia fidelium solent duplicia potissimum fieri miracula. Quædam ad demonstrandam aut illustrandam alicuius fan

sanctitatem: alia ad confirmationem vel promissionis Dei, vel fidei aut doctrinæ, quam quis profiteretur. Priora, vt plurimum, contingunt apud sepulchra & reliquias mortuorum. Exemplum ex veteri Testamento habemus in Helisæo, ad cuius ossium contactum mortuus suscitatus est. (4. Reg. 13. 21.) In nouo sunt similia exempla apud August. lib. 22. de ciuitate Dei, cap. 8. Posteriora in vtroque Testamento frequentissima sunt. In veteri, Noë cum familia sua miraculose conseruatus est tempore diluuij, Sara sterilis & nonagenaria peperit filium. Rubus in monte Oreb arsit, & non est combustus. Virga Mosis in serpentem mutata est. Aquæ Ægypti in sanguinem conuersæ. Mare rubrum diuisum. Manna de cælo delapsum. Morsi à serpentibus, aspectu ænei serpentis sanati. Duo filij Aatonis, igne de cælo misso combusti. Core, Dathan & Abiron, viui à terra absorpti, & ad inferos missi. Vestes & calceamenta populi Israëlis nunquam attrita. Sol stetit ad imperium Iosue. Helias à Deo impetrauit, vt tribus annis & sex mensibus non plueret: aliquot diebus à coruo pastus est: puerum mortuum excitauit: quinquagenarios Principes igne cœlesti consumpsit: aquas Iordanis pallio diuisit, & per turbinem in cælum raptus est. Nec pauciora patrauit Helisæus. Infectas aquas sanauit in Hiericho: quadraginta duobus pueris propter conuitium maledixit, qui mox ab vrsis deuorati sunt: modico oleo, diuinitus multiplicato, multa vasa impleuit: mulieri Sunamitidi filium impetrauit: eundem, cum mortuus esset, ad vitam reuocauit: paucis panibus centum viros saturauit, ita vt reliquiæ adhuc superessent: Naaman Principem militiæ Regis Syriæ à lepra liberauit: famulo suo Giezi, quid in absentia

contigisset, aperuit: ferrum super aquam natare fecit: occultas Regis Syriæ insidias Regi Israël manifesta-uit: hostes cæcitate percussit: multa futura prædixit, vt victoriam contra Moabitas, vilitatem annonæ in porta Samariæ, mortem vnus Principis, famem septem annorum, mortem Regis Syriæ, mala ab Hazaele perpetranda.

36. In nouo Testamento, nota sunt miracula Christi & Apostolorum. Nota, quæ postea ab Apostolicis viris in Ecclesia Catholica, per singulas ætates patrata, quorû meminit Tertullianus in libro ad Scapulam, & in Apologetico cap. 5. Eusebius libro 5. historiæ cap. 5. Orosius lib. 7. hist. c. 15. Basilius lib. de Spiritu sancto cap. 29. Hieronymus lib. de viris illustribus, Augustinus l. 22. de Ciuitate Dei, cap. 8. Gregorius in Dialogis, Beda in historia Anglicana, Baronius in Annalibus Ecclesiasticis, & alij passim. Denique nota sunt, quæ nostra memoria, Laureti in Italia, Sichemij & Halleti in Brabantia, Dittelbachj in Franconia, & alibi pene innumera contigerunt. De quibus videri potest Horatius Turfellinus in Historia Lauretana, Iustus Lipsius in Virgine Hallensi & Aspricolli, Petrus Massæus in historia Indica, Brendenbachius, Surius, alij plures.

37. At apud Lutheranos & Calvinistas, in Ecclesia ipsorum Reformata, nullum vnquam simile patratum est. Vt verissime de illis scripserit Erasmus in Diatribe de libero arbitrio; *Nullum eorum adhuc existisse, qui vel equum claudum sanare potuerit.* Tentauit quidem Lutherus aliquando expellere Diabolum, sed non successit. De qua re ita scribit Fridericus Staphylus, qui interfuit, in absoluta responsione contra Iacobum Smidelinum: *Possum ego redigere mihi in me-*

moriam, anno 1545. demoniacam quandam puellam, è Misnia ditione adductam Wittembergam ad Lutherum, ea spe, quod Lutherus, ceu tertius Helias, puellam istam à malo Demone liberaturus esset. Quamuis autem Lutherus ad hoc admirandum & magni momenti opus, initio non parum difficilem se ostenderet: at tandem tamen iussit puellam duci in parochianæ Ecclesiæ Wittembergensis Sacrarium, illicque coram aliis plerisque Doctoribus & eruditissimis viris (inter quos ego tunc quoque iuuenis Magister aderam) Demonem caput adiurare & exorcizare: sed id tamen more suo, non eo, qui apud Catholicos receptus & vsitatus est. Cum autem ille diu multumque coniurasset Demonem, cedere ille noluit, sed eas in angustias (sit venia verbo) Lutheri caligas redegit, ut is quam primum è Sacrarario se proripere vellet. At quid accidit? Malignus ille Demon vsque adeo fores Sacrararij obstruxerat, ut neque forinsecus, neque intrinsecus aperiri possent. Quæ res Lutherum in maiores etiam angustias adduxit, ita ut iam ad fenestram properaret, sperans se per eam posse effugere atque exilire. Verum obstabant illi cancelli ferrei, sicque compulsus est una nobiscum tamdiu inclusus herere, donec per cancellos ferreos ab Aedituo nobis esset oblata securis, mihi que ceu iuniori viro tradita, ut ea fores effringerem. Quod equidem tum conatus sum, & ad effectum perduxi. Interea vero, visu admirandum erat, ut Lutherus angoribus correptus, sursum deorsum cursitaret, atque instar ovis parturientis huc illucque se inuenteret. Hæc Staphylus. An porro alia miracula à Luthero vel Caluino patrata sint, dicam in 12. conclusione, vbi agendum erit de variis modis, quibus suam Ecclesiam propagare conati sunt.

38. Secundo, æstimari potest Ecclesia fidelium ex numero & administratione Sacramentorum, quæ à Christo

à Christo instituta sunt. Nos in Ecclesia Catholica habemus septem Sacramenta, quæ per Traditionem accepimus ab antiquis Patribus. De quibus luculenta mentio est apud Augustinum. Nam de Baptismo & Eucharistia sic scribit Epist. 118. ad Ianuarium cap. 1. *Christus Sacramentis numero paucissimis, obseruatione facillimis, significatione præstantissimis, Societatem populi noui colligauit: sicuti est Baptismus Trinitatis nomine consecratus: Communicatio Corporis & Sanguinis ipsius; & si quid aliud in Canonicis Scripturis commendatur.* De Confirmatione, lib. 2. contra literas Petiliani, cap. 104. *Sacramentum chrisimatis in genere visibilium signaculorum sacrosanctum est, sicut ipse Baptismus.* De Ordine libro. 2. contra Epistolam Parmeniani, cap. 13. *Virumque Sacramentum est (nempe Baptismus & Ordo, quæ duo inter se confert) & quadam consecratione utrumque homini datur, illud, cum baptizatur; istud, cum ordinatur: ideoque in Ecclesia Catholica utrumque non licet iterare.* De Pœnitentia lib. 1. de adulterinis coniugiis, cap. 26. & 28. *Eadem est causa Baptismi & reconciliationis, sine quibus Sacramentis homines credunt se non debere exire de corpore.* De Matrimonio, lib. 1. de nuptiis & concupiscentiis, cap. 10. *Huius Sacramenti res est, ut mas & femina connubio copulati, quamdiu viuunt, inseparabiliter perseuerent.* De Extrema Vnctione serm. 215. de tēpore: *Quoties aliqua infirmitas superuenerit, Corpus & Sanguinem Christi ille, qui ægrotat, accipiat, & inde corpusculum suum unget, ut illud quod scriptum est, impleatur in eo: Infirmatur aliquis? inducat Presbiteros, & orent super eum, ungentes eum oleo, &c.*

39. At Lutherani & Caluinistæ in Ecclesia Reformata reiiciunt multa Sacramenta, & duo fere retinent Baptismum & Eucharistiam. Quamquam ne hæc quidem illorum sunt. Nam legitimum Eucharistiæ

Sacramentum, propter defectum legitimæ consecrationis, non habent. Baptismum, si habent, à nobis mutuati sunt: quod negare non possunt. Fatentur enim Baptismum, qui apud nos confertur legitimum esse. Vel ergo eundem habent, quem nos habemus, vel diuersum, Si eundem, à nobis habent. Si diuersum, legitimum non habent. Non enim nisi vnus legitimus est, iuxta illud Apostoli, Eph. 4. 5. *Vnus Dominus, vna fides, vnum Baptisma.*

40. Tertio æstimari potest Ecclesia fidelium ex donis gratiæ, quæ à Spiritu S. conferuntur. Quæ tamen si plurima sint, potissimum tamen hæc tria. Primo, donum pacis, concordiæ, & vniõnis, quia omnes domestici inter se colligati sunt. Acto. 32. *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna.* Et Ephes. 4. 3. *Solliciti seruare vnitatem Spiritus in vinculo pacis. Vnum corpus, & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ.* Secundo, donum continentiæ & virginitatis. Mat. 19. 11. *Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est. Sunt enim Eunuchi, qui seipsos castrauerunt propter regnum cælorum.* Et 1. Corinth. 7. 7. *Volo omnes vos esse sicut meipsum: sed vnusquisque proprium donum habet ex Deo.* Tertio donum voluntariæ paupertatis, & abdicationis omnium rerum in hoc mundo. Matth. 19. 21. *Si vis perfectus esse, vade, vnde que habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & veni, sequere me.*

41. At hæc dona non reperiuntur in Ecclesia Reformata. Ac primo, de dono pacis ac vniõnis certum est. Nam inter Lutheranos & Calvinistas intercedit perpetua dissensio, quæ tempore Lutheri orta est. Et eo ipso tempore tam erat pertinax, vt Lutherus in Colloquiis mensalibus, cum de concordia inter Lutheranos & Calvinistas sermo incidisset, disertè
affirma

affirmarit non aliam, quam quę inter Christum & Iudam intercessit, sperari posse. Nec errat. Nam postea in Conuentu Maulbrunnēsi auctæ sunt inimicitia. Deinde Claudiopoli, Anno 1586. in mutua odia iuratum est. Denique in celeberrimo Colloquio Mompelgardensi, cui capita vtriusque sectæ, Iacobus Andrea Lutheranus, & Theodorus Beza Calvinianus interfuerunt, penitus de Concordia desperatum. Nec quicquam ibi crebrius, quam hæ, & similes voces auditæ: *Perturbarentur conscientia nostra, si vobis assentiremur, Item, Pacem non possumus cum perturbatione conscientiarum redimere. Item, Inter partes conuenire non potest.* Denique finis Colloquij fuit hic: *Quia, inquit Beza, dexteras fraternitatis nobis porrigere recusatis, & nos pro fratribus agnoscere non vultis, amicitia dexteras etiam nolo.* Cui Iacobus Ergo intermittatur. Et sane intermissum est. Imo creuerunt odia. Nam interea Philippus Nicolai, Tilmannus Heshusius, Conradus Schlussenburgius, & multi alij Lutherani, præsertim Giesenses & Tubingenses publicis scriptis professi sunt, Calvinistas esse detestabiles & execrandos hæreticos.

42. Nec modo inter Lutheranos & Calvinistas hæc dissensio est, sed ipsi quoque Calvinistæ inter se dissecti sunt. Nam aliud sentiunt Arminiani, aliud Gommaristæ, aliud Vorstiani, aliud Venatoriani, aliud Anglicani. Nec de rebus adiaphoris, sed de præcipuis fidei Christianæ capitibus inter se contendunt, vt de infinitate & immensitate Dei, de diuinitate Christi, de prædestinatione, de gratia & libero arbitrio; de authore peccati, & quæ similia sunt. Addo, quod verissimum est, vix duos reperiri posse Calvinistas, qui in his articulis per omnia consentiant. Vt recte dixerit, quisquis id dixit, tot prope Ecclesias esse Calvinistarum,

quòt capita. Vix aliquis est, qui in Ecclesia sua conformem habeat in fide. Et quis credat in tanta animorum ac fidei dissentione, Spiritum Sanctum præsentem esse?

43. Neque est, quod obiiciant, etiam Catholicos inter se dissentire: & aliam Thomistarum, aliam Scotistarum, aliam Nominalium doctrinam esse. Primo, quia Catholici, ut plurimum non dissentiunt, nisi in quibusdam subtilitatibus, quæ salua fide in vtramque partem disputari solent. Secundo, etiam si aliquando dissentiant in rebus fidei, habent tamen præsentissimum remedium, quo omnis ipsorum dissentio componi possit. Habent enim Pontificem & generalia Concilia, quorum iudicio libenter acquiescunt. Hoc remedio semper in Ecclesia Catholica vsi sunt fideles. Tempore Apostolorum erat dissensio de circumcissione & lege Mosaica. Quid factum? Apostoli, indicto Hierosolymis Concilio, litem deciderunt. Exortæ postea sunt nouæ quæstiones de die Paschatis, de libris canonicis, de Baptismo ab hæreticis collato, aliaque complures singulis ætatibus, quæ omnes vel à Pontifice, vel à Conciliis à Pontifice approbatis sopitæ aut extinctæ sunt. Nec ideo pax in Ecclesia turbata, aut charitas diminuta.

44. De qua re Augustinus lib. 1. de Baptismo contra Donatistas, cap. 18. *Restat, inquit, ut hoc de Baptismo pie credamus, quod vniuersa Ecclesia à Sacrilegio schismatis remotâ custodit. In qua tamen, si aliud alij adhuc de ista quæstione, salua pace, sentirent, donec Vniuersali Concilio vnum aliquid eliquatum sincerumque placuisset, humana infirmitatis errorem cooperiret charitas vnitatis sicut scriptum est. quia charitas cooperit multitudinem peccatorum. Vide plura ibidem*

45. Hoc remedio destituti sunt nostri aduersarij. Primo, quia nullum agnoscunt Pontificem, cuius sententiæ velint acquiescere. Secundo, quia Concilia, seu potius Conuenticula, quæ hactenus apud eos celebrata sunt, non sustulerunt ipsorum dissensiones & odia, sed auxerunt. Tertio, nec vllum deinceps celebrari ab iis poterit, in quo dissidia eorum componantur. Vel enim esset prouinciale, vel generale. Si prouinciale, non acceptaretur ab aliis extra prouinciam. Si generale, quis illi præesset? vel aliquis certe, vel nullus. Si nullus, quis ferret sententiam? Si aliquis, quis ille tandem? An princeps vel prædicans Lutheranus? Non vellent Calvinistæ. An Calvinianus? Non ferrent Lutherani. An aliquis alius, qui nec Lutheranus, nec Calvinianus sit? Non reperient, cui velint parere. Vno verbo, quidquid agant, nisi ad Ecclesiam Catholicam, ex qua exierunt, reuertantur, pacem & vnionem sperare non possunt.

46. Alterum Donum, quod Spiritus Sanctus in Ecclesia Catholica, non quidem omnibus, sed tamen nec paucis communicare solitus est, vt commodius vacent Deo & pietati, est donum perpetuæ continentia & castitatis. De quo vt supra insinuauimus, loquitur Christus, cum ait: *Qui potest capere, capiat. Item Sunt Eunuchi, qui seipsos castrauerunt propter regnum cælorum.* Et Paulus. 1. Corinth. 7. 7. *Volo omnes vos esse, sicut me ipsum.* id est, cælibes. Quare hoc? Causam addit: *Qui sine uxore est, sollicitus est, quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Qui autem cum uxore est, sollicitus est, quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, & diuisus est.* Propter hanc causam, multi singulis ætatibus reperti sunt, & nunc etiam reperiuntur in Ecclesia Catholica, qui perpetuam seruarent continentiam, vt eo commodius diui-

næ vacarent contemplationi. De quibus prædixit Ioannes, Apoc. 14. 4. *Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt coinquinati: Virgines enim sunt. Hi sequuntur agnum, quocumque ierit.*

47. Nec hoc donum Spiritus Sancti reperitur in Ecclesia Reformata. Nulli sunt ibi prædicantes, qui se castrant propter regnum cælorum: nulli, qui solliciti sunt quomodo placeant Deo, sed quomodo placeant vxoribus. Omnes matrimonio ligati, & diuisi. Imo præcipuam fœlicitatem ponunt in vxoribus: Vt recte de eis scripserit Erasmus in Epistola ad fratres inferioris Germaniæ: *Vbi cõtingit vxor, occinitur, Valet & plaudite.* Et ibidem, *Quis non iure admiretur, hos novos Euangelistas non posse viuere sine vxoribus?* Et iterum: *Quæ malum, est ista tanta salacitas? Vnde tanta carnis rebellio in iis, qui se iactant agi spiritu Christi?*

48. Et vt habeant velamen suæ turpitudinis, conantur ex Scripturis ostendere, Matrimonium esse in præcepto: nec se posse salua conscientia, transgredi hoc præceptum. Allegant autem duo potissimum testimonia. Vnum, Genes. 1. 28. *Crescite & multiplicamini.* De quo Lutherus in libro de Vita coniugali: *Hoc non est præceptum, inquit, sed plusquam præceptum, quod non possumus impedire vel prætermittere: sed perinde necessarium est, quam edere, bibere, exspuere, purgare & euigilare. Sicut enim in mea manu non est vt sim mas, ita minime situm est in me, vt sine muliere.* Et ibidem: *Si non videt vxor, veniat ancilla.* Refert enim Erasmus in Epistola ad Stibarum, Basileæ quendam in publica professione dixisse: *Testamentum Christi est, Crescite & multiplicamini.* Alterum, 1. Timoth. 3. 2. *Oportet Episcopum vnus vxoris virum esse,* id est, oportet Prædicantem esse coniugatum, vt diserte interpretatur Salomon Gesnerus, Minister
Luthera

Lutheranus, in oratione funebri, quam Vvintembergæ habuit in funere Ægydij Hannij. Videntur hi boni viri esse ex illo hominum genere, qui vt loquitur Apostolus, *depravant Scripturas ad suam ipsorum perditionem.* (2. Petri 3. 16.) Imo videntur ex professo velle accusare Christum & Apostolum, quod hortentur nos ad continentiam quasi hortentur ad id, quod præcepto DEI repugnet. Nam si matrimonium præceptum est, continentia suaderi non potest. Facebant igitur, qui illam suadent. Facebat Spiritus Sanctus, qui ad illam seruandam interna motione nos allicit. Ita ne vero?

49. Quidam ex recentioribus Lutheranis putat corrigi posse hunc errorem adhibita distinctione. Ait matrimonium præceptum esse, non quidem omnibus (in quo dissentit à Luthero & Gesnero,) sed iis tantum, qui non habent donum continentiae, iuxta illud Apostoli: *Quod si non se continent, nubant: Melius enim est nubere, quam iri.* Eos vero, qui habent donum continentiae, non obligari hoc præcepto; sed posse iuxta consilium Christi & Apostoli, perpetuam seruare continentiam. Sed hæc distinctio penitus euertit causam aduersariorum. Vel enim donum continentiae datur aliquibus Ministris in Ecclesia Reformata, vel nulli. Si aliquibus datur, cur eo non vtuntur? cur non seruant continentiam, cuius seruandae causa, tam magnificum donum à Spiritu Sancto consecuti sunt? cur Christi & Apostoli consilio non parent? Si nulli datur, iam Spiritus Sanctus non habitat in Ecclesia Reformata per sua dona, sicut habitat in Ecclesia Catholica. Si hoc posterius concesserint, in vera Ecclesia non sunt: si illud prius, in Spiritum Sanctum ingrati sunt. *Eligant alterutrum.*

50. Venio ad tertium donum, quod Spiritus Sanctus in Ecclesia Catholica vult esse peculiare, nēpe donum Euangelicæ paupertatis, quod præcedenti affine est. Nam sicut donum continentia liberat hominem à cura matrimonij; ita donum paupertatis à cura rerum temporalium. Hoc dono excelluit Christus, de quo scriptum est, Matth. 8. 20. *Vulpes foveas habent, & volucres cœli nidos: filius autem hominis non habet, ubi caput reclinet.* Christū imitati sunt Apostoli, ut omnium nomine fatetur Petrus, Mat. 19. 27. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.* Deinde alij ab Apostolis conuersi, de quibus Act. 2. 45. *Possessiones & substantias vendebant, & diuidebant illa omnibus, prout cuique opus erat.* Et cap. 4. 32. *Nec quisquam eorum, que possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia.* Quod etiam nunc seruatur in Ecclesia Catholica apud Religiosos. At minime in Ecclesia Reformata. Nā prædicantes, sicut vxoribus alligati sunt, ita perpetuo solliciti de corradendis pecuniis, quibus & se, & suas vxores ac filios alant. Quod eleganter expressit Erasmus in Epistola ad Vvilbaldum, cum ait: *Duo tantum querunt noui Euangelici, censum & vxorem: cetera prestat illis Euangelium, hoc est, potestatem viuendi, ut volunt.*

51. Ex dictis sic concludo: Illa non est vera Christi Ecclesia, in qua nec Deus Pater habitat per miracula, nec Filius per Sacramenta, nec Spiritus Sanctus per dona gratiæ: At in Ecclesia reformata non habitat Pater per miracula, quia nullum hæctenus miraculum ibi factum est: Nec Filius per Sacramenta, quia nullum ibi Sacramentum est, excepto Baptismo, qui pertinet ad Ecclesiam Catholicam: Nec Spiritus Sanctus per dona gratiæ, quia præcipua dona gratiæ sunt hæc tria concordia, continentia, voluntaria paupertas, quæ

quæ in Ecclesia Reformata locum non habent. Non igitur est vera Christi Ecclesia.

S E P T I M A C O N C L U S I O.

Ecclesia Reformata non est columna & firmamentum Veritatis.

§ 2. **H**Oc sic probo : Illa Ecclesia non est columna & firmamentum veritatis, quæ potest errare in veritate fidei: At Ecclesia Reformata potest errare: Ergo non est columna & firmamentum veritatis. Minorem coguntur aduersarij concedere. Aiunt enim, vt sepe dictum est, totam Christi Ecclesiam errare posse; & Pontificiam, quæ olim fuit Christi Ecclesia, de facto errasse. Ex quo sequitur, totâ quoque ipsorum Ecclesiâ, quam Reformatâ vocant, similiter errare posse. Vnde vltcrius infero; omnia apud ipsos incerta esse, ac proinde stulte facere, quod de certitudine fidei ac salutis sibi blandiantur.

§ 3. Quod quidem clare ostendo ex duobus principiis, quæ ipsi statuunt. Vnum est, Pontificiam Ecclesiam non subito, sed sensim defecisse à fide, ac tandem omni fide abiecta adulteram factam esse. Alteram defectionem illam initio fuisse latentem & occultam, adeo, vt nec locus, nec tempus, nec aliæ circumstantiæ illius certo designari potuerint. Tandem tamen post aliquot sæcula, à Lutero & Caluino publice fuisse notatam & deprehensam. Ex vtroque sic concludo. Quod contigit Ecclesiæ Pontificiæ, potest etiam contingere Ecclesiæ reformatæ: At Pontificia, vt aduersarij dicunt, sensim, latenter & occulte defecit à fide, nobis non aduertentibus: Ergo etiam reformata

potest sensim, latenter & occulte deficere, ipsis non aduertentibus. Quid si ergo iam defecerit, & ipsi non aduerterint? Imo, quomodo possunt aduertere, si defectio latens & occulta est? Manent ergo incerti de sua fide & Ecclesia.

54. Hic plane constricti sunt. Nec video, quid possint respondere. Nam quod aliqui dicunt. Ecclesiam, non posse errare vel deficere à fide, quamdiu sequitur Verbum Dei, frustra est. Primo, quia argumentum, quod iam posui, repetam, hoc modo: Quidquid contigit Ecclesiæ Pontificiæ, potest etiam contingere Ecclesiæ Reformatæ: At Pontificia, ut ipsi volunt, sensim, latenter, & occulte deseruit Verbum Dei, nobis non aduertentibus: Ergo etiam Reformatæ potest sensim, latenter & occulte deserere Verbum Dei, ipsis non aduertentibus. Quid si ergo iam deseruerint, & ipsi non aduerterint? Numquam elabentur ex hoc labyrintho. Semper manebunt dubij & incerti de sua fide, nisi nobiscum asserant, totam Ecclesiam errare aut deficere non posse.

55. Deinde, Vnde constabit aduersarijs, an nostra vel ipsorum Ecclesia sequatur Verbum Dei, nec ne? Nos nostram defendimus: illi suam. Quis decidet hanc litem? Designent ipsi infallibilem Iudicem, qui sententiam ferat. Non possunt. Vel enim designabunt ipsum Verbum Dei, vel Ecclesiam, vel singulos qui sunt in Ecclesia, vel aliquos ex illis. Ac primo, si designent Verbum Dei, nos vicimus. Nam verbum Dei expresse asserit, Ecclesiam esse columnam veritatis, quam nullæ inferorum vires euersuræ sint. Idem nos asserimus. Si ergo hoc iudice causa definienda est, victoria nostra est. Si autem designent Ecclesiam, contra se faciunt. Vel enim sententia Ecclesiæ infallibilis est,

est, vel falli potest. Si infallibilis est, errant ipsi, qui dicunt errare posse. Si falli potest, iterum errant, quia cum debeant assignare Iudicem infallibilem, designant Ecclesiam, quam aiunt falli & errare posse. Denique si designent vel singulos, vel aliquos eorum, qui in Ecclesia sunt, magis desipiunt. Si enim tota Ecclesia errare potest, quanto magis singuli, qui in Ecclesia sunt, errare possunt?

56. Forte dicturi sunt, duplicem esse Ecclesiam: Vnam visibilem, in qua boni & mali permixti; alteram inuisibilem, in qua soli prædestinati sunt. Totam visibilem errare posse; non item inuisibilem. Sed hoc etiã frustra. Imo, qui hoc dicunt, secum ipsi pugnant. Nam omnes prædestinati, quos aiunt esse in Ecclesia inuisibili, sunt etiam in Ecclesia visibili: Ergo si tota visibilis errare potest; omnes etiam prædestinati errare possunt: Aut, si hi non possunt, nec tota Ecclesia visibilis potest. Quod autem prædestinati omnes sunt in Ecclesia visibili, ne aduersarij quidem negare possunt. Et ratio manifesta est, quia nullus saluatur extra Ecclesiam visibilem, ut quæst. 1. conclus. 3. ex illorum concessione probatum est: At omnes prædestinati saluantur: Ergo nullus prædestinatus est extra Ecclesiam visibilem.

57. Ex dictis colligo duplex Dilemma in aduersarios. Vnum est: Vel tota Ecclesia visibilis errauit in fide ante ortum Lutheri, vel non errauit. Si tota errauit, omnes & singulos Christianos errasse necesse est, etiã prædestinatos. Nulla igitur tunc erat fides in terra. Vnde igitur Lutherus eam accepit? Si non errauit, cur aduersarij fingunt errasse, cur eã, vt errantem, deserunt?

58. Alterum: Vel tota Ecclesia Reformata, in qua Lutherani & Calvinistæ sunt, potest errare in fide,
 ipsis

ipsis non aduertentibus, vel non potest. Si non potest, quomodo Pontificia potuit? Si non potest, quid si iam erret, & ipsi nō aduertāt: Repeto, quod supra dixi, semper dubios ac incertos, fore, quamdiu sentiunt Ecclesiam errare posse. Deponant hunc errorem, & id sentiant de Matre Ecclesia, quod maiores nostri senserunt. Sic futurum est, vt amplius non errent.

OCTAVA CONCLUSIO.

Ecclesia Reformata dissentit in doctrina ab antiquis Patribus, qui vixerunt in primitiua Ecclesia.

59 **H**Oc probo ex concessione aduersariorum. Nam Lutherus fatetur se contemnere doctrinam antiquorum Patrum. Sic enim scribit in Colloquiis mensalibus cap. 57. de Patribus Ecclesiæ: *Hieronymum legere licet propter historiam. Nam de fide & vera religione ac doctrina ne verbum quidem in ipsius scriptis extat. Origenem iam dudum diris deuoui. Chrysostomum nullo loco habeo: non est nisi loquaculus. Basilium nihil valet: notus est Monachus: ne pilo quidem illum redimerem, Apologia Philippi Melancthonis superat omnes Ecclesiæ Doctores, etiam Augustinum. Et ibidem: Tertullianus inter Ecclesiæ Doctores merus est Carolstadius. Cyprianus Martyr infirmus est Theologus. Et infra: Videte, quales de fide tenebræ sint in Patrum scriptis. Nam quando articulus ille de hominis iustificatione tenebris obductus est, fieri omnino nequit, vt maiores errores vitentur. S. Hieronimus scripsit in Mattheum, & Epistolam ad Galatas & ad Titum, sed quam frigide? Ambrosius sex libros super Genesin Moysi, sed quam ieiunos? Augustinus nihil singulare habet de fide. Et iterum: Nulla*
est

est expositio Patrum in Epistolam ad Romanos vel Galatas, in qua aliquid purum & sincerum reperitur.

60. Et ca. sequenti, de Scholasticis Theologis: Hieronymus inter Ecclesie Doctores numerari non debet, quia fuit hereticus. Puto tamen, quod per fidem in Christum salvatus sit. Nihil de Christo loquitur, nisi quod nomen illius aliquando in ore habeat. Nullum scio ex Doctoribus, cui aequae infestus sim, ac Hieronymo, qui tantum scribit de ieiunio, de delectu ciborum, de virginitate, &c.

61. Lutherum imitatur Calvinus, qui & ipse discrete affirmat se dissentire à primitiva Ecclesia, in his punctis sequentibus. Primo, de persona Christi mediatoris. (l. 2. instit. c. 14. §. 3. *Atque hic excusari non potest veterum error, qui dum ad Mediatoris personam non attendunt, eius fere doctrina, quae in Evangelio Ioannis legitur, genuinum obscurant sensum, seque implicant multis laqueis.* Vbi nota Calvinum sentire, Christum Mediatorem subiectum esse Patri non solum ratione humanitatis, sed etiam ratione Deitatis; quod omnes antiqui Patres negant. In quo Calvinus putat eos errare, cum ipse potius erret. Nam ex ipsius sententia sequitur, Christum non esse Patri consubstantialem, quod est contra Symbolum fidei.

62. Secundo, de cooperatione liberi arbitrij cum gratia (lib. 2. inst. c. 3. §. 7. *Non recte à Chrysostomo scriptum est, nec gratiam sine voluntate, nec voluntatem sine gratia, quicquam posse operari.* Et §. 10. *Ac voluntatem mouet, non qualiter multis saeculis traditum est & creditum, ut nostrae postea sit electionis, motioni aut obtemperare aut refragari sed illam efficaciter afficiendo.* Hic duplici nomine reprehendit Chrysostomum, & alios Patres, qui ante multa saecula vixerunt. Primo, quod dicant voluntatem hominis posse resistere actuali gratiae Dei. Secundo

cundo, quod dicant non solam gratiam, sed etiam voluntatē actiue concurrere cum gratia ad consensum boni operis. Vtrumque ipse negat. Primo, quia putat non esse in potestate voluntatis resistere motioni diuinæ, contra illud Actor. 7. 51. *Vos semper spiritui Sancto resististis.* Secundo, quia putat voluntatem non concurrere actiue, sed tantum passiuē se habere, contra illud 1. Corinth. 15. 10. *Gratia eius in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi. Non ego autem, sed gratia Dei mecum,* id est, vt interpretatur Augustinus in libro de gratia & libero arbitrio cap. 5. *Non solus ego sed gratia Dei mecum: ac per hoc, nec gratia Dei sola, nec ipse solus, sed gratia Dei cum illo:*

63. Tertio, de descensu animæ Christi ad Limbum Patrum. lib. 2. institut. c. 16. §. 9. *Hæc fabula tametsi magnos authores habet, & hodie quoq; à multis serio pro veritate defenditur, nihil tamen, quam fabula est. Nam concludere in carcere mortuorum animas, puerile est: Christi autem animam illuc descendere, vt eas manu mitteret, quid opus fuit?* Hic manifeste reiicit omnes antiquos Patres, Ignatium, Iustinum, Irenæum, Origenem, Eusebium, Cyrillum, Athanasium, Basilium, Gregorium Nissenum, Nazianzenum, Epiphanium, Tertullianum, Cyprianum, Ambrosium, Augustinum, & alios, qui discrete affirmant Christum ad inferos descendisse, vt inde animas iustorum veteris Testamenti liberaret, vt videre est apud Cardinal. Bellarminum libro 4. de Christo cap. 14.

64. Quarto, de oratione pro defunctis. (lib. 3. instit. cap. 5. §. 10.) *Cum mihi obiiciunt aduersarij, ante mille & trecentos annos vsu receptum fuisse, vt preces fierent pro defunctis, eos vicissim interrogo, quo Dei verbo, qua reuelatione, quo exemplo factum sit. Et ibidem: Atque ipsi*
etiam

etiam veteres, qui preces fundebant pro mortuis, legitimo exemplo hic se destitui videbant. Hoc falsum est. Nā Augustinus in libro de cura pro mortuis, cap. 1. allegat exemplum ex Scriptura cum ait: *In Machabaorum libris legimus, oblatum pro mortuis sacrificium.* Quo exemplo vitur etiam D. Prosper in li. de promissionibus & prædictionibus Dei, parte 2. cap. 40. & alij.

65. Quinto, de Satisfactione. (lib. 3. inst. cap. 4.) §. 38. *Parum autem me mouent, quæ in veterum scriptis de satisfactione passim occurrunt. Video omnes fere: quorum libri extant, aut hac in parte lapsos esse, aut nimis aspere ac dure locutos.*

66. Sexto, de solenni pœnitentia. (lib. 4. inst. cap. 12. §. 8.) *Qua in parte excusari nullo modo potest immodica Veterum austeritas, quæ & proxus à Domini præscripto dissidebat, & erat mirum in modum periculosa. Et paulò post: Quicumque igitur sano iudicio rem aestimauit, desiderabit hic eorum prudentiam.*

67. Septimo de ieiunio Quadragesimali. (lib. 4. cap. 12. §. 20.) *Et tunc, nempe in primitiua Ecclesia, passim innaluerat supersticiosa Quadragesima obseruatio; quia & vulgus excimium aliquod obsequium Deo se in ea præstare existimabat, & Pastores eam commendabant pro sancta Christi imitatione, cum planum sit, non ideo ieiunasse Christum, ve aliis exemplum præscriberet, &c.*

68. Octauo, de Laicis baptizantibus. (libro 4. cap. 15. §. 20.) *Quod autem multis abhinc sæculis, adeoque ab ipso fere Ecclesie exordio usu receptum fuit, ut in periculo mortis Laici baptizarent, si Minister in tempore nõ adesset, non video, quam firma ratione defendi queat. Ne ipsis quidem veteribus, qui hunc morem vel tenebant, vel patiebantur, constabat, an recte id fieret. Hoc falsum est, quia constabat omnibus, id recte fieri à Laicis Christianis, fuit ramen aliquan*

aliquando dubitatum de Laicis infidelibus, aut nondum baptizatis. Vide Bellarminum libro de Baptismo, cap. 7.

69. Nono, de Sacrificio Missæ. (lib. 4. cap. 18. §. 11. *Sed quia veteres quoque illos video alio hanc memoriam deorsisse, quam institutioni Domini conueniebat, & c. excusari non posse arbitror, quin aliquid in actionis modo peccauerint. Imitati sunt enim proprius Iudaicum sacrificandi morem quã aut ordinauerat Christus, aut Euangelij ratio ferebat.*

70. Decimo, de Exorcismo & aliis Baptismi ceremoniis & ritibus, (lib. 4. c. 15. §. 19. *Quasi res esset contemptibilis, ex Christi præcepto aqua baptizari, inuenta est benedictio, vel potius incantatio, que veram aquæ consecrationem pollueret. Additus postea cereus cum chrismate: exsufflatio vero ianuam ad Baptismum aperire visa est. Esi autem me non latet, quam vetusta sit aduentitiæ huius farraginis origo: respuere tamen mihi & piis omnibus fas est, quidquid ad Christi institutionem addere ausi sunt homines. Hinc Calvinus ridet ceremonias Baptismi in primitiua Ecclesia vsurpatas, & per contemptum vocat aduentitiã farraginem.*

71. Vndecimo, de concupiscentia in renatis (lib. 1. cap. 3. §. 10.) *Negue opus est multum inuestigando laborare, quid hic veteres senserint, quando vnus Augustinus sufficere ad id potest, qui fideliter omnium sententias collegit. Porro inter illum & nos hoc interest, quod ipse quidem, cum fideles concedat sic illigatos teneri concupiscentiis, vt non possint non concupiscere; eum tamen morbum peccatum vocare non audet, sed ad illud designandum infirmitatis nomine contentus, tunc demum fieri peccatum docet, vbi vel opus vel consensus ad conceptionem vel apprehensionem accedit. Nos autem illud ipsum pro peccato habemus, quod aliqua omnino cupiditate contra legem Dei homo titillatur. Imo ipsam*
prauitã

prauitatem, quæ eiusmodi cupiditates nobis generat, asserimus esse peccatum.

72. Hic tria asserit Calvinus contra Augustinum & alios antiquiores ab Augustino citatos. Primo, concupiscentiam in actu primo, quatenus significat pronitatem ad concupiscendum, esse peccatum originale. Secundo, motus concupiscentiæ, qui procedunt ab illa pronitate, esse peccata mortalia, etiam ante consensum voluntatis. Tertio, eosdem motus, tametsi inuoluntarios, prohiberi ista lege Decalogi, *Non concupisces*. Quæ omnia clarius alibi proponit. Porro, ex his tribus principiis multa alia sequuntur in sententia Caluini. Primo, peccatum originale non tolli per Baptismum, quia concupiscentia non tollitur. (lib. 2. inst. cap. 1. §. 8. & lib. 4. cap. 15. §. 10.) Secundo, omnia opera iustorum esse immunda & inquinata, quia contaminantur ex contagione peccati originalis, quod semper manet in iustis. (lib. 3. cap. 12. §. 4. & 11.) Tertio, legem Decalogi esse impossibilem, quia nemo potest seruare hoc præceptum, *Non concupisces*. Nec reliqua seruari possunt per opera immunda & inquinata. (lib. 2. cap. 7. §. 5.) Quarto, hominem non esse iustum per iustitiam inhærentem, sed per extrinsecam & imputatiuam; quia iustitia inhærens non potest consistere cum originali peccato inhærente. (lib. 3. cap. 11. §. 4. & 23.) In his ergo omnibus necesse est Calvinum dissentire ab Augustino & aliis Patribus.

73. Ex dictis summatim hæc colligo. Primo, Lutherum & Calvinum in maxime detestari doctrinam eorum Patrum, qui commendant ieiunium, delectum ciborum, quadragesimam, pœnitentiam, satisfactionem, virginitatem. Vtrumque igitur osorem ac hostem esse ieiunij, pœnitentiæ, & virginitatis. Quid ergo respō-

dissent Christo, cum dixit, Mat. 17. 20. *Hoc genus demoniorum non eiicitur, nisi per orationem & ieiunium.*

74 Secundo, Lutherum dissentire ab antiquis Patribus in articulo de fide & iustificatione. Nec mirum, quia fingit fidem iustificantem in eo consistere; vt quis certo sibi persuadeat, nulla peccata, quantumuis enormia, sibi nocere aut imputari: Nec se posse damnari propter peccata, nisi nolit credere. (supra §. 23.) Hanc fidem, sine dubio non agnouerunt antiqui Patres.

75 Tertio, Calvinum dissentire ab antiquis Patribus in articulo de persona Mediatoris, de cooperatione liberi arbitrij cum gratia, de descensu Christi ad inferos, de oratione pro defunctis, de Ministro & ceremoniis Baptismi, de Sacrificio Missæ, de concupiscentia in renatis, de peccato originali, de operibus iustorum, de obseruatione Decalogi, de iustitia inherente, de similibus. Et hæc omnia ex confessione Caluini. Taceo interim alios articulos, in quibus ab iisdem dissentit, vt de authore peccati, de prædestinatione ad mortem, de reali præsentia corporis Christi in Eucharistia, de necessitate Baptismi, &c.

76 Quarto, Lutherum & Calvinum parum modestos esse erga antiquos Patres. Nam Lutherus ait versatos fuisse in tenebris: nihil purum aut sincerum scripsisse: multa frigide & ieiune ab iis dicta esse: non fuisse, nisi loquaculos monachos, infirmos Theologos, hæreticos, qui ne pilo quidem fuerint redimendi. Similiter Calvinus, lapsos esse, ab errore non posse excusari, sensum Euangelij obscurasse, multis sese laqueis implicasse: nihil præter fabulas scripsisse: immodice austeros, parum prudentes fuisse: Iudæorum morem imitatos esse. Summa est, Lutherum & Calvinum, suo iudi

iudicio, solos sapere; reliquos omnes, qui antegressi sunt, errasse & desipuisse.

77 Eant nunc, & persuadeant populo scilicet, doctrinam suam conformem esse doctrinæ antiquorum Patrum: nostram difformem. Contra res habet. Quidquid Catholici nunc docent de Purgatorio, de Inuocatione Sanctorum, & Sacrificio Missæ, de transsubstantiatione, de libero arbitrio, de merito bonorum operum, de Traditionibus; hoc antiqui Patres docuerunt, ut quæst. 2. concl. 3. ostensum est. Et vicissim, quidquid Lutherani & Calvinistæ nunc docent de iisdem aut similibus articulis; antiqui Patres detestati sunt, ut ex dictis patet.

IX. CONCLUSIO.

Ecclesia Reformata non habet doctrinam constantem, sed multis contradictionibus obnoxiam.

78. **H**Oc tripliciter ostendi potest. Primo ex contradictionibus Lutheri. Secundo ex contradictionibus Caluini. Tertio ex contradictionibus aliorum, siue Lutheranorum, siue Calvinistarum. Ac primo de contradictionibus Lutheri, quæ prope infinitæ sunt, nihil dicam hoc loco, quia iam pridem fideliter & accurate collectæ sunt partim à Ioanne Cochlæo in libello, qui inscribitur *Lutherus septiceps*: partim ab auctore vulgatissimi illius libelli, qui anno 1587. germanico idiomate editus est cum hac inscriptione; *Der Evangelische Vvetterhan*. At Caluini contradictiones, nescio, an hætenus ab vno aliquo pari fide ac diligentia notatæ sint. Eas igitur, non quidem omnes,

sed tamen præcipuas hic recensebo, vt inde appareat, nullum prope esse articulum fidei, de quo aliquid certi apud Caluinistas statui possit.

79. Prima est de authore peccati. Nam. lib. 1. inst. cap. 18. §. 3. docet Deum esse authorem peccati, his verbis: *Iam satis apertè ostendi, Deum vocari eorum omnium authorem, quæ isti censorum volunt otioso tantum eius permissis contingere.* Loquitur de peccatis, de quibus disputare ceperat, nominatim de cæcitate & tyrannide Achabi, de incestu Absalonis, de conuitio Semei, de apostasia decem tribuum, de cædibus & rapinis Chaldæorum, de rabie & furore Iudæorum in Christum, de iniquissimo Pilati iudicio. Horum omnium ait authorem esse Deum: ridetque Catholicos, qui hæc sola Dei permissione putant euenire. Eodè sensu dixerat, §. 1. *Absalon incesto coitu patris thorum polluens, detestabile scelus perpetrat. Deus tamen hoc opus suum esse pronūciat.* Et §. 4. *Homo iusto Dei impulsu agit, quod sibi non licet, id est, homo peccat, Deo impellente.*

80. Contrarium docet in Instructione contra Libertinos cap. 14. cum ait; *Temulenti isti, à Deo omnia fieri perstrepentes, eum mali authorem constituunt.* Et infra: *Cum Deo nihil magis proprium sit, quam sua bonitas, ipsum à se abnegari oporteret, & in Diabolum transmutari, vt malum efficeret, quod ei ab illis tribuitur, Et in præfatione libri de æterna prædestinatione: Inter omnes pios fixum hoc esse debet, non esse, cur suis peccatis socium homines Deum adscribant.* Et in fine eiusdem libri: *Etiamsi rerum omnium prima causa sit Dei voluntas, peccati tamen eum esse authorem nego.*

81. Secunda est de diuinitate & essentia Christi. Nam ad c. 1. Ioan. v. 1. docet Christum esse verum Deum, & eiusdem essentia cum Patre. Sic enim scribit: *Hoc exordio æternam Christi diuinitatem prædicat, vt sciamus æter-*

num esse Deum, qui manifestatus est in carne, Et infra: Ne quis de diuina Christi essentia scrupulus maneat, clarè asserit esse Deum. Iam cum unicus sit Deus, Christum eiusdem esse cum Patre essentia, & tamen in aliquo differre sequitur. Sed de hoc secundo membro iam dictum est. Quod ad essentia unitatem spectat, nimia fuit Arrij improbitas, qui ne eternam Christi diuinitatem fateri cogeretur, fictitium nescio quem Deum esse garriebat.

82 Contrarium alibi insinuat. Nam in libro contra Valentinum Gentilem, hæc tria asserit. 1. Nomen Dei per excellentiam ad solum Patrem pertinere. 2. Solum Patrem propriè dici Creatorem cœli & terræ. filium improprie. 3. Impropriam ac duram esse locutionem symboli Nicæni, *Deum de Deo, lumen de lumine*. Ex quibus omnibus sequitur, Patrem filio maiorem & excellentiorem esse: ac proinde filium non esse verum Deum, nec Patri consubstantialem.

83 Similiter lib. 2. inst. cap. 14. §. 3. in eandem sententiam sic scribit: *Sed omnium clarissime veram Christi substantiam enarrant loci, qui utramque simul naturam comprehendunt, quales in Euangelio Ioannis extant quamplurimi. Siquidem nec deitatis singulare, nec humanitatis fuit, sed utriusque simul, quod illic legitur, potestatem accepisse à Patre remittendi peccata, suscitandi quos vellet, iustitiam & sanctitatem largiendi.* Addit eodem sensu intelligi, quod Apostolus scribit, 1. Cor. 15. 28. *Cum autem subiecta fuerint illi omnia, tunc & ipse Filius subiectus erit ei, qui subiecit sibi omnia.* Et tandem concludit his verbis: *Sit igitur nobis hæc recte intelligentia clavis, neque de natura diuina, neque de humana simpliciter dici, que ad Mediatoris officium spectant.* Ex his verbis ita concludo: Qui alteri subiectus est, & ab eo potestatem accipit, necessario debet esse minor seu inferior: At Christus secundum utramque

naturam Deo Patri subiectus est , & ab eo potestatem remittendi peccata accipit , vt fateatur hic Calvinus: Ergo Christus secundum vtramque naturam est minor seu inferior Patri: Ergo secundum neutram naturam est illi æqualis & consubstantialis.

84 Denique illud Ioan. 10. 30. *Ego & Pater vnū sumus* eodem sensu interpretatur, quo Arriani. Sic enim scribit in commētario: *Abusi sunt hoc loco veteres, vt probarent Christum esse Patri ὁμοῖον* Neque enim Christus de vnitae substantiæ disputat, sed de consensu, quem cum Patre habet. Hoc Caluini testimonio vsus est Georgius Blandrata in Albana disputatione, ad confirmandam Arrianorum expositionem, vt referūt Cardinalis Bellarminus præfatione in libros de Christo & Gregorius de Valentia lib. 1. de Trinitate cap. 9.

85 Tertia Contradictio est de Persona Christi. Nam ad cap. 1. Ioannis, v. 14. rectè docet cum Catholicis, vnā in Christo personam , & duas naturas esse. *In hoc fidei caritate*, inquit , *duo præcipue tenenda sunt : sic in vnā personam coaluisse duas in Christo naturas , vt vnus atq; idem Christus verus sit Deus & homo.* Alterum vero, non obstare personæ vnitatem, quin distinctæ nature maneat , ita vt diuinitas, quidquid sibi proprium est retineat humanitas etiam seorsim habeat , quod in eam competit.

86 Alibi contrariam docet cum Nestorio , asserens duas esse personas in Christo , sicut sunt duæ nature: Vnam Verbi, alteram Mediatoris: hanc humanā, illam diuinam. Sic enim scribit lib. 1. inst. cap. 13. §. 9. *Esi autem Mediatoris personam nondum attinso, sed differo in eum locum, vbi de redemptione ageitur , &c.* Et §. 23. *Excipiunt, si vere est Dei Filius, absurdum esse, censeri personæ Filium. Ego vtrumq; verum esse respondeo, Dei nempe esse Filiū quia Sermo est à Patre ante secula genitus (nondum enim de Mediatore*

diatoris persona nobis sermo est) & tamen explicandi causa habendam esse rationem personæ, ut nomen Dei non simpliciter sumatur sed pro Patre. Et §. 24. Nam ex quo manifestatus est in carne Christus, Filius Dei vocatur, non tantum quatenus ante secula genitus ex Patre fuit æternus Sermo, sed quia Mediatoris suscepit personam. Et lib. 2. cap. 14. §. 3. Hic excusari non potest veterum error, qui dum ad Mediatoris personam non attendunt, &c. In his omnibus testimoniis distinguit personam Mediatoris à Verbo seu Sermone; & ait personam Verbi esse in æterno, non item personam Mediatoris.

87 Calvinum secutus est Beza, qui in libro contra Brentium de omnipotentia carnis Christi, ait: *In Christo duæ sunt uniones hypostatica: una inter corpus & animam, dum sibi personaliter iunguntur: altera inter Verbum & hominẽ, ut simul conueniunt ad unum constituendum Christũ. Quem errorem, tamen si monitus à Iacobo Smidelino Lutherano, non correxit, sed magis explicauit in libro contra Smidelinum de vnione hypostatica, asserendo, vere corpus & animam personaliter coniungi, & personam constituere humanam.*

88 Quarta Caluini contradictio est de Limbo Patrum, in quo iusti veteris Testamenti, tãquam in carcere tenebantur ante aduentum Christi. Nam hunc carcerem admittit cum Catholicis contra Anabaptistas in Psychopannichia, cum ait: *Nec vero miretur quisquam includi carcere sanctos Patres, qui redemptionem Christi expectabant.* Eundem negat lib. 2. inst. cap. 16. §. 9. his verbis: *Nescio, quĩ factum sit, ut posteritas locum putaret esse subterraneum, cui affingit nomen Limbe. Sed hæc fabula, tamen si magnos authores habet, nihil tamen quam fabula est. Nam concludere in carcere mortuorum animas, puerile est: Christi autem animam illuc descendere,*

vt eas manu mitteret, quid opus fuit?

89 Quinta est de Ecclesia. Nam in paruo Catechismo docet, hunc symboli articulum, *Credo sanctam Ecclesiam Catholicam*, debere intelligi de sola Ecclesia inuisibili, quæ est prædestinatorum. Sic enim habet: *Sequitur quarta pars, in qua confitemur nos credere unam sanctam Ecclesiam Catholicam.* Et statim explicans, de qua Ecclesia loquatur, sic addit: *Quid est Ecclesia? Est corpus ac societas fidelium, quos Deus ad vitam aternam prædestinauit.* Contrarium docet lib. 4. instit. cap. 1. §. 2. asserens non tantum de inuisibili, sed etiam de visibili, in qua reprobis & prædestinati permixti sunt, intelligendum esse. *In Symbolo, inquit, ubi confitemur non credere Ecclesiam id non solum ad visibilem, de qua nunc agimus, refertur, sed ad omnes quoque electos Dei, in quorum numero comprehenduntur etiam, qui morte defuncti sunt.*

90 Sexta est de Ecclesia visibili. Nam lib. 4. inst. cap. 1. §. 4. docet, neminem saluari posse extra Ecclesiam visibilem. *Verum, inquit, quia nunc de Ecclesia visibili disserere propositum est, discamus vel uno Matris elogio, quam vilis sit nobis eius cognitio, imo necessaria, quando non alius est in vitam ingressus, nisi nos ipsa concipiat in utero, nisi pariat, nisi nos alai suis uerbis, denique sub custodia & gubernatione sua nos tueatur, donec exuti carne mortali, similes erimus Angelis.* Et ibidem: *Adde, quod extra eius gremium, nulla est speranda peccatorum remissio, nec ulla est speranda peccatorum remissio, nec ulla salus.* Contrarium docet eodem cap. §. 7. & cap. 16. §. 24. & 25. Nam priori loco asserit, neminem admitti in Ecclesiam visibilem, nisi per Baptismum: posteriori, filios fidelium saluari sine Baptismo. Vnde sequitur, aliquos saluari extra Ecclesiam visibilem.

91 Septima est de beatitudine Sanctorum. Nam aliquando affirmat Sanctos post hanc vitam statim esse in

in cœlesti beatitudine : aliquando negat asserens eos expectare vsque ad extremum diem iudicij : aliquando dicit stultum ac temerarium esse de hac re disputare , eo quod penitus incerta sit. Primam partem tradit in Psychopannychia , vbi explicans illa verba Apostoli, 2. Corinth. 5.1. *Scimus, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod ædificationem ex Deo habemus in cœlis, &c.* sic habet : *Hæc verba sine interprete loquuntur, nos sensuros Dei præsentiam, cum ab hoc corpore separabimur.* Et ibidem : *Electi Dei, qui ex hac vita transierunt, Deo fruuntur ad satietatem: citra fastidium.* Et in cap. 1. Epistolæ ad Philipenses, v. 23. *Paulus aperte testatur, nos frui Christi præsentia, cum dissoluimur.* Et in cap. 5. posterioris ad Corinth. v. 8. *Nihil melius, quam migrare à corpore, ut perueniamus ad Dei contubernium, & illius præsentia vere palamque fruamur.*

92. Alteram, quæ huic plane contraria est, tradit lib. 3. inst. cap. 25. §. 6. his verbis. *Scriptura ubique iubet pendere ab expectatione aduentus Christi, & gloriæ coronam eolisque differt.* Et ibidem : *Animæ piorum, militiæ labore perfunctæ, fruitionem promissæ gloriæ expectant.* Et in Psychopannychia : *Expectant quod nondum habent, & suam mercedem eminus vident.*

93. Tertiam tradit lib. 3. inst. cap. 25. §. 6. *Valde, inquit, se torquent multi disputando, quem locum occupent, & an cœlesti gloriæ fruantur, nec ne. Atqui stultum & temerarium est de rebus incognitis alius inquirere, quam Deus nobis scire permittat.* Et paulo post: *Omnia tenentur suspensa, donec Christus appareat Redemptor.*

94. Octaua contradictio est de Prædestinatione. Nam sæpe asserit, electionem ad vitam & prædestinationem ad mortem factam esse ex mero Dei beneplacito, nullo respectu bonorum aut malorum operum,

vel vt alij loquuntur, ante præuisionem cuiuscunque boni aut mali operis, & peccati primi parentis. Sic enim loquitur lib. 3. inst. cap. 22. §. 3. *Whicunque vero regnat hoc Dei placitum, nulla in considerationem veniunt opera.* Et cap. 23. 2. *Homines nudo Dei arbitrio, cura proprium meritum in æternam mortem prædestinantur.* Et plura ibidem in eandem sententiam.

95 At contrarium sequitur ex duobus principiis. quæ alibi tradit. Vnum est, quod electio ad vitam facta sit in Christo, & fundata in meritis Christi. (lib. 3. cap. 24. §. 5.) Alterum, quod Christus non fuisset venturus in carne, si Adam non peccasset. (lib. 2. c. 12. §. 4.) Vnde sequitur, prius præuisum fuisse peccatum Adami, quam decretam Christi incarnationem. Si ergo electio ad vitam facta est ante præuisum peccatum, vt vult Calvinus, multo magis ante decretam Christi incarnationem. Quomodo ergo fieri potuit in Christo, & in meritis Christi fundari? Hæc non coherent.

96 Nona est de libero arbitrio. Nam lib. 1. inst. c. 15. §. 8. docet cum Catholicis, hominem in statu innocentia habuisse liberum arbitrium, atque adeo libere, non necessario peccasse. *In hac, inquit, integritate libero arbitrio pollebat homo, quo si vellet, adipisci posset vitam æternam.* Et infra: *Potuit igitur Adam stare, si vellet, quando non nisi propria voluntate cecidit.* Et iterum: *Libera fuit electio boni & mali.*

97 Contrarium docet lib. 3. cap. 23. §. 6. & 8. Nam priori ait, omnia fieri Deo volente & ordinante Posteriori, *voluntatem Dei esse rerum necessitatem.* Vnde sequitur, omnia fieri necessario, quæcunque fiunt. Necessario igitur peccasse Adamum, non libere. Quod etiam disertè fatetur Calvinus eodem cap. §. 4. cum ait: *Fateor sane in hac, qua nunc illigati sunt conditionis miseriam,*

Dei

Dei voluntate decidisse vniuersos filios Ada. Et §. 7. Disertis verbis hoc extare negant, decretum fuisse à Deo, ut sua defectiōne periret Adam. Et infra: Decretum quidem horribile fateor, inficiari tamen nemo poterit, quin prasciuerit Deus, quem exitum esset habiturus homo: & ideo prasciuerit, quia decreto suo sic ordinauerat. Et iterum: Nec absurdum videri debet, quod dico, Deum non modo primi hominis casum prauidisse, sed arbitrio quoque suo dispensasse.

98 Decima est de fide iustificante. Nam in Antidoto Concilij Tridentini, sess. 6. can. 9. docet fidem esse causam iustificationis. Solam, inquit, fidem iustificationis causam esse intelligimus. Et can. 11. Vm iustificandi ac facultatem fidei in solidum vindicamus. Contrarium docet lib. 3. inst. cap. 13. §. 5. cum ait: Quoad iustificationem, res est mere passiuā fides, nihil adferens nostrum ad conciliandam Dei gratiam.

99 Vndecima est de certitudine iustitiæ. Nam lib. 3. c. 2. §. 16. docet omnes fideles certos esse de sua iustitia & remissione peccatorum. Vere, inquit, fidelis non est, nisi qui confidenter se regni cœlestis heredem gloriatur. Et in Antidoto Concilij Tridentini, sess. 6. cap. 10. Certo statuimus, nobis remissa esse peccata. Et can. 15. Suae electionis certos esse conuenit vniuersos fideles. Contrarium docet lib. 3. inst. cap. 2. §. 10. Tot, inquit, vanitatis recessus habet, tot mendacij latebris scatet cor humanum, tam fraudulenta hypocrisi tectum est, ut seipsum saepe fallat. Et §. sequenti: Experientia ostendit, reprobos interdum simili fere sensu, atq; electos affici, ut ne suo quidem iudicio quicquam ab electis differant.

100 Duodecima est de iustitia inhærente. Nam in Antidoto Concilij Tridentini sess. 6. cap. 8. docet, iustitiam inhærentem, quam Catholici admittunt, non esse admittendam. Falsum, inquit, esse contendo, vllam
iusti

iustitia partem in qualitate sitam esse vel habitum, qui in nobis resideat. Et lib. 3. inst. cap. 11. §. 23. Vides, non in nobis sed in Christo esse iustitiam nostram. Contrarium docet in libro de necessitate reformatæ Ecclesiæ, his verbis: Nunquam reconciliamur Deo, quin simul donemur iustitia inherente.

101. Decimatertia de necessitate Baptismi aquæ. Nam lib. 4. inst. cap. 15. §. 19. fatetur extare præceptum Christi de Baptismo aquæ. *Quasi, inquit, esset res contemptibilis, ex Christi præcepto, aqua baptizari, &c. Quod quidem præceptum non aliunde potest colligi, quam ex illo, Ioan. 3. 5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei. At Calvinus in Commentario illius loci, negat ibi fieri mentionem Baptismi aquæ. Nullo modo adducor, inquit, ut Christum de Baptismo verba facere credam. Et ibidem: Spiritum & aquam pro eodem posuit. Vbi obiter notandum est, contradictionem Calvinus non consistere in his duabus propositionibus; Baptismus est necessarius ex præcepto Christi: Baptismus non est necessarius ex præcepto Christi: sed in his; Baptismus aquæ est necessarius ex præcepto Christi; Baptismus aquæ non est necessarius ex præcepto Christi.*

102. Decimaquarta de Eucharistia. Nam in cap. 11. prioris ad Corinthios docet, corpus Christi esse præsens in Eucharistia, *Christus, inquit, visibile illud signum nobis porrigendo, una dat etiam nobis suum corpus. Neq; enim fallax est, qui vacuis figuris nos ludat. Proinde illud mihi est extra controuersiam, veritatem hic cum suo signo coniunctam esse, id est, corpus Christi cum simbolo panis coniunctum esse. Et li. 4. inst. ca. 17. §. 10. Omnino isthac piis tenenda est regula, ut quoties symbola vident à Deo instituta, illic rei signata veritatem adesse certo cogitent, ac sibi persuadent.*

deant. Et §. 2. *In sacra cœna iubet me sub symbolis panis ac vini corpus & sanguinem suum sumere, manducare ac bibere. Nihil dubito, quin & ipse verè porrigat, & ego recipiam.* Et in libello de Cœna Domini, *Neceſſe est, nos in cœna vere corpus & sanguinem Christi recipere.* Et ibidem: *Intelligimus Christum nobis in cœna veram propriamque Corporis & Sanguinis sui substantiam donare.*

103 Contrarium docet in consensione de re Sacramentaria, ubi in fine sic ait: *Cum signa hic in mundo sint, oculis cernantur, palpentur manibus; Christus quatenus homo est, non alibi, quam in cœlo querendus est.* Et ibidem: *Quia tamen corpus Christi finitum est, & cœlo vel loco continetur, necesse est, à nobis tanto locorum intervallo distare, quanto cœlum abest à terra.*

104 Omitto alias contradictiones, quæ passim in Caluini scriptis occurrunt. Nam ex iis, quæ iam allatæ sunt, satis constat, in præcipuis fidei Christianæ articulis nihil certi statui posse ex doctrina Caluini, sed omnia in utramque partem dubia esse ac perplexa. De qua re, ut intelligo, ex professo scripturus est R. P. Andreas Eudæmon Ioannes, in Refutatione Institutionum Caluini, quam præ manibus habet. Nec minor contradictionum licentia est apud eos, qui Calvinianam sectam publicè profitentur: adeo, ut vix paucos inuenias, qui vel in articulo de Deo, vel de Christo, vel de iustificatione, vel de libero arbitrio, vel de prædestinatione, vel de aliis similibus inter se conueniant. Omnia diffidiis & contentionibus plena sunt.

X. CONCLUSIO.

*Ecclesia Reformata non habet Ministros
bonæ famæ.*

105 **D**Vos enim habet præcipuos, Lutherum & Calvinum. Vterque fuit infamis. Et quidem de Luthero certum est. Nam constat illum multis annis fuisse Monachum & Sacerdotem; ac proinde duplici castitatis voto obligatum. Cõstat violasse vtrumq; votum, & relicto Monasterio, sacrilegas nuptias cum Moniali contraxisse; ac reliquo vitæ cursu, in damnato concubitu perseuerasse. Quæ sine dubio magna infamia est: quod sic ostendo.

106 Primo, quia is iure Cæsareo infamis est, *qui nuptias cum ea constituit, quam uxorem ducere vel non potest, vel fas non est.* (L. Quid ergo, ff. De his, qui notantur infamia) At Lutherus constituit nuptias cum Moniali, quam uxorem ducere nec poterat, nec fas erat: Ergo iure Cæsareo fuit infamis.

107 Secundo, simplex adulterium, in quo quis apprehenditur, parit infamiam personæ (L. Palam, ff. De ritu nuptiarum) Ergo multo magis adulterium cum sacrilegio coniunctum, quale committitur à Monacho & Moniali. Hoc enim simplici adulterio deterius est, iuxta illud Augustini, lib. de bono viduitatis cap. 11. *Plane non dubitauerim dicere, lapsus & ruinas à castitate sanctiore, que vouetur Deo, adulterius esse peiores.* Quod sic probat: *Si enim ad offensionem Christi pertinet, cum membrum eius fidem non seruat marito; quanto grauius offenditur, cum illi ipsi non seruetur fides, in eo, quod exigit oblatum, qui non exegerat offerendum?* q. d. si fœmina Christiana offendit Christum, quando non seruat fidem marito

marito, cui promisit matrimonium; quanto magis offendit, si non seruat fidem ipsi Christo, cui continentiam promisit?

108 Et hoc alibi confirmat exemplo Romanorum, qui grauius puniebant Vestales virgines in stupro deprehensas, quam alias mulieres adulteras. Sic enim scribit lib. 3. de ciuitate Dei cap. 5. *Nam & ipsi Romani antiqui in stupro detectas Vestales Sacerdotes, viuas etiam defodiebant: adulteras autem fœminas, quamuis aliqua damnatione, nulla tamen morte plectebant: vsque adeo grauius, quæ putabant adyta diuina, quam humana cubilia vindicabant.* Et hinc sumitur tertium argumentum: Si enim virgines, quæ Vestæ promiserant castitatem, non modo infames erant, si castitatem violarent, sed etiam, quæ summa infamia est, viuæ in terram defodiebantur; quid statuendum est de Monachis & Monialibus, qui Christo castitatem promiserunt, & promissam violarunt? Hoc fecit Lutherus cum sua Moniali. Igitur plusquam infamis censeretur.

109 Venio ad Caluinum, quem similiter infamem fuisse, sic ostendo. Is iure & facto infamis est, qui ob graue flagitium publico iudicio condemnatur (L. 1. ff. De his, qui notantur infamia) At Caluinus Nouioduni in Picardia, propter crimen Sodomie, publico iudicio condemnatus fuit ad pœnam ignis (quæ tamen pœna, per intercessionem Episcopi, in vstulationem ferri candentis mutata est.) Ergo iure & facto fuit infamis.

110 Historiam rei gestæ describit Hieronymus Bolsecus Medicus Lugdunensis, in vita Caluini, cap. 5. his verbis: *Nihil iam de natiuitate dicam, quæ in annum 1509. incidit, quo Nouioduni Picardie in lucem editus est. Neque etiam commemorabo de patre eius Gerardo Caluino aliud,*
nisi

enisi impium hominem fuisse, & in Deum maxime blasphemum, quod de illo testimonium precipui aliquot ciues Nouiodunenses interrogati perhibuerunt: Notariusque Legalis in publicas tabellas retulit, quarum exemplum cuidam Bartelier, Dominiy Senatusque Geneuensis Secretario, Nouiodunum huiusce rei gratia, ut in vitã atque mores Caluini inquireret, & qualis adolescens fuisset, exploraret, precipue misso, est impertitus. Quod ego testimonium publicum apud hunc vidi, & in ipsiusmet manibus inspexi, & idcirco, ut rem verissimam commemorare possim. In quo quidem testimonio etiam hoc erat adiectum, Caluinum, cum curatum illic beneficium, & aliud Sacelli cuiusdam Sacerdotium obtineret, Sodomitici sceleris conuictum in vita discrimen venisse, ut igni, quæ huiusmodi sceleris ordinaria & legitima est pœna, concremaretur, Caterum Episcopi urbis commiseratione pœnam moderatam, ut cauterio candens eius humero lilium inureretur. Quo probro confusus, neque talem ignominiam ferens, utrunque Ecclesiasticum beneficium in Pastorem Nouiodunensem transtulit, & ab eo certa pecunia summa accepta, in Germaniam, deinde in Italiam profectus est, fortuna, si quam sibi propitiam inuenire posset, se permitens. Caterum silentio præterire nolo, Nouioduno discedentem, cognomine immutato, Caluinum se pro Camuino vocitasse, &c.

III De eodem sic scribit Thomas Stapletonus in promptuario Catholico, sabbato hebdomadæ 3. in Quadragesima: Inspiciantur etiam adhuc hodie Ciuitatis Nouiodunensis in Picardia scrinia, & rerum gestarum monumenta. In illis adhuc hodie legitur, Ioannem Caluinum Sodomie conuictum, ex Episcopi & Magistratus indulgentia, solo stigmate in tergo notatum, vrbe excessisse. Nec eius familie honestissimi viri adhuc superstites impetrare hæctenus poterunt, ut huius facti memoria, quæ toti familie notam aliquam inurit, è ciuicis illis monumentis ac scriniis eraderetur.

Videti

cur. Videri etiam potest Iulius Brigerus in Floribus Caluinistarum, Edmundus Campianus in Rationibus quas Academicis in Anglia obtulit, Laurentius Surius ad Annum Christi 1538. Reginaldus lib. 2. Caluinoturcismi cap. 11. & alij.

112 Taceo de infamia aliorum prædicantium, qui Lutherum & Caluinum imitati sunt. Nec enim necesse est, eiusmodi sordes ac spurcitas ad nauseam inculcare. Hoc solum nunc moneo, quod sequenti conclusione fusius explicandum est, nullo modo verisimile videri, huiusmodi homines ad Ecclesiam Reformandam à Deo missos ac destinatos esse. Non enim adulteri, sacrilegi, stigmati, sed viri Apostolici ad tam sacram functionem adhibendi sunt: de quibus intelligi possit, quod Christus in Euangelio ait: *Vos estis lux mundi: vos estis sal terra.*

XI. CONCLUSIO.

Ministri Ecclesie Reformata non sunt legitime missi & vocati.

113 **C**erte Lutherus & Caluinus, qui inter illos Primatum tenent, non sunt legitime vocati, sed seipsos intruserunt Quod sic ostendo. Sicut in Republica civili nemo pro suo arbitrio potest sibi arrogare potestatem gubernandi populum, abrogandi veteres leges & consuetudines, totum politia statum mutandi ac reformandi: sed necesse est, vt legitimo titulo eam potestatem accipiat: sic etiam in Ecclesia seruata proportione, faciendum est. Rursum, sicut illi, qui absque legitimo titulo arrogant sibi potestatem regiminis politici, merito appellari solent tyranni: sic

etiam illi, qui absque legitimo titulo vsurpant potestatem docendi & dirigendi populum in fide ac religione, vocantur fures & latrones, iuxta illud Ioan. 10. 1. *Qui non intrat per ostium in ouile ouium, sed ascendit aliunde, ille fur est, & latro.* At Lutherus & Calvinus, absque legitimo titulo arrogarunt sibi potestatem docendi populum in fide & religione, veteres canones & consuetudines abrogandi, atque adeo totum Ecclesiæ statum ac ordinem mutandi & reformandi: Ergo non fuerunt legitime missi & vocati, sed seipsum intruserunt: nec per ostium in ouile ingressi sunt, sicut boni Pastores; sed aliunde ascenderunt, sicut fures & latrones.

114 Maior propositio manifesta est. Minorem probo, quia duo tantum sunt tituli legitimi, quibus in Ecclesia Christi confertur alicui potestas docendi & reformandi populum in religione: vnus ordinarius; alter extraordinarius. Ordinarius est, quando confertur alicui talis potestas à Deo, mediante electione, vel concessione eorum hominum, quorum interest: quo pacto confertur Parocho ex concessione Episcopi, Episcopo ex concessione Pontificis; Pontifici, mediante electione Cardinalium. Extraordinarius est, quando à solo Deo immediate confertur, quo pacto collata est Mosi, Prophetis, Apostolis. At Luthero & Caluino neutro modo collata est. Non priori, quia quando Lutherus cepit primum oppugnare Indulgentias & orationem pro defunctis (quod erat initium Reformationis Lutheranæ) omnes Prælati & Principes, tam seculares, quam Ecclesiastici, erant Catholici. Nullus autem Catholicus dedit illi potestatem oppugnandi Indulgentias, & orationem pro defunctis: Ergo neque inchoandi Reformationem religionis. Nec posteriori, quia

quia Deus immediate non misit Lutherum & Caluinum ad hoc opus suscipiendum. Quod variis rationibus confirmari potest.

115. Prima Ratio: Nemo hactenus immediate à Deo missus est ad docendum aut reformandum populum in religione, cuius missio non aliquo evidenti miraculo authentice comprobata sit; nec populus tenetur alicui credere, asserenti à Deo se missum esse, nisi authentice probet se missum esse. At Lutherus & Calvinus nullo vnquam evidenti miraculo authentice probarunt se missos esse: Ergo reuera missi non sunt, nec populus tenetur credere, missos esse. Maior propositio patet inductione, quia Moses, Prophetæ, Apostoli, Christus ipse, suam missionem miraculis ac prodigiis confirmarunt.

116. Et quidem de missione Moïsi sic loquitur Scriptura, Exodi 3, 1. *Moses pascebat oves, & apparuit ei Dominus in flamma ignis, & ait: Veni, & mittam te ad Pharaonem, ut educas filios Israel de Aegypto, &c.* Respondens autem Moïses ait: *Non credent mihi, neq; audient vocem meã, sed dicent: Non apparuit tibi Dominus. Dixit ergo ad eum: Quid est, quod tenes in manu tua? Respondit: Virga. Dixitq; Dominus: Proiice eam in terram. Proiecit, & versa est in Colubrum. Dixitque Dominus: Extende manum tuam, & apprehende caudã eius. Extendit & tenuit, versaq; est in virgam. Ut credant, inquit: quod apparuerit tibi Dominus Deus patrum suorum. Dixitq; Dominus rursũ: Mitte manum tuã in sinum tuum. Quam cum misisset in sinum protulit leprosa instar niuis. Retrahe, ait, manum tuam. Retraxisit & protulit iterũ, & erat similis carni reliquæ. Si non crediderint, inquit, tibi, neque audierint sermonem signi prioris, credent verbo signi sequentis. Quod si nec duobus quidem his signis crediderint, neque audierint vocem tuã, sume aquam fluminis, & effunde*

eam super aridam , & quidquid hauseris de fluuio , vertetur in sanguinem , &c.

117. Ex his verbis perspicuum est, missionem , quæ immediate à solo Deo fit, per se non sufficere, nec acceptari à populo , nisi euidenti miraculo , vel etiam pluribus, si opus est, à Deo confirmata sit. Hæc autem confirmatio ex duplici causa necessaria est. Primo ex parte eius, qui mittitur. Si enim asserat quidem, à Deo se missum esse, sed tamen probare non possit, tanquam impostor repelletur. Secundo, ex parte eorum, ad quos mittitur. Nam & illi, si prudenter rem æstimant non temere credent à Deo missum esse, nisi probari id possit : Et, si deficiat probatio, non alio, quam seductoris loco, hominem habituri sunt. Hoc significauit Moses, cum dixit : *Non credent mihi, neque audient vocẽ meã, sed dicent non apparuit tibi Dominus.* Idem solet contingere in missione humana. Nam si Imperator mittat aliquem Moguntiam aut Coloniam, vt Commissarium agat, non audebit comparere, nec si comparet, acceptabitur, nisi exhibeat authenticum testimonium, quo doceat, autoritate Imperatoria se missum esse.

118. Quod dixi de Mose, de aliis quoque Prophetis dicendum est. Omnes suam missionem miraculis apud populum confirmarunt. Et qui id facere potuerunt, pro legitimis Dei Ministris habiti sunt : qui secus, tanquam impostores reiecti, Multa eius rei existant exempla. Ex iis pauca accipe. Tempore Achab Regis, fuit dissertatio inter Heliam & Prophetas Baal, Tam hi, quam ille, legitime se missos affirmabant. Quo euentu? Helias conuocato vniuerso populo, qui in vtramque partem claudicabat, non alio argumento vsus est, quam quod diceret, se suam missionem euidenti

denti miraculo confirmare posse: Prophetas Baal non posse. Quod etiam factum est hoc modo. Duo boues in frustra concisi, & supra ligna positi sunt in holocaustum: alter pro Helia, alter Prophetis Baal. Hi inuocato nomine Deorum suorum, non potuerunt de cælo impetrare ignem, quo holocaustum consumeretur. Helias, inuocato Deo Israel, impetrauit. Iraque holocaustum ab eo positum, igne de cælo misso, consumptum est. Quo miraculo permotus populus, interfectis Prophetis Baal, velut impostoribus, Heliam tanquam à Deo missum acceptauit. (3. Rég. 18.) Auferunt fidem & alia miracula, quæ ab eo patrata sunt.

119 Heliam imitatus est Helisæus, qui & ipse variis miraculis authoritatem sibi astruxit. Porro reliqui Prophetæ, qui de venturo Christo vaticinati sunt, sua quoque vaticinia euidenter comprobarunt. De quibus Rupertus in Prologo in Oseam: *Cum, inquit, Propheta mitterentur ad prænunciandum de longinquo Christi aduentum, simul etiam de propinquo datum vel iniunctum est illis, prophetare illud, in quo citius veraces comprobari possent, scilicet imminentem ab Assyriis Israëlî captiuitatem, itemque instantem Iuda quoque Babylonis transmigrationem, & præterea nonnulla etiam minora, quæ literis eorum legimus inserta. Cum igitur cito euenisset captiuitas seu transmigratio illa, sicut per illos veritas prophetica prædixerat, patam constitit, quod veraciter fuissent locuti in nomine Domini, & quod Dominus misisset eos. Atq; ita completa prophetiæ pars, illud quoq; quod reliquum vel maximum erat de promissione & aduentu Messie, verum fore conuincebat.*

120 Similia habet Hieronymus in c. 37. Isaia, super illa verba, *Tibi autem hoc erit signum: vbi sic scribit: Ideo vel maxime Propheta apud populum sermonum suorum*

habebant fidem, quia non solum de his, quae multa post saecula futura erant, sed etiam quae in continenti, & post non grande temporis spaciū essent implenda, memorabant; ut quod intra biennium & Rex Assyrius interiret, & urbi Hierusalē securitas redderetur. Vide eundem in c. 7. Amos, in principio, & Chrysostomum hom. 11. in Matthæum.

121 Idem est de Apostolis. Nam & illi suam missionem multis signis & prodigiis coram vniuerso mundo contestati sunt. Res omnibus nota est. Locuti sunt variis linguis in die Pentecostes: dæmonia expulerunt, mortuos ad vitam reuocarunt: omnia morborum genera vel verbo, vel umbra, vel semicinctio curarunt. Et ut semel complectar omnia, *Prædicauerunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.* (Marci 16. 20.) Quod etiam speciatim de se testatur Paulus, Rom. 15. 19. cum ait, se gentibus Euangelium persuasisse *in virtute signorum & prodigiorum.* Et 2. Cor. 12. 12. *Signa, inquit, Apostolatus mei facta sunt super vos in signis, & prodigiis, & virtutibus.*

122 Et quid dico de Apostolis? Ipsemet Christus nõ aliter persuadere potuit; à Deo Patre se missum esse, nisi per miracula. Habebat quidem ipse pro se vaticinia omnium Prophetarum. (Lucæ 24. 27.) Habebat testimonium Ioannis Baptistæ: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi.* Habebat testimonium Patris cælestis: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacui: ipsum audite.* Et tamen inter tot missionis suæ præsidia, adhuc opus erat miraculis. Nec alio potentiori, quam miraculorum subsidio vsus est apud Iudæos, ut se filium Dei comprobaret. De quo ipse sic loquitur, Ioan. 10. 37. *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.* Et

cap. 14. 11. *Non creditis, quia ego in Patre, & Pater in me est? Alioqui propter opera ipsa credite.*

123 Venio nunc ad Lutherum & Calvinum. Hi tanquam noui Prophetæ & Apostoli à Deo missi, nouam doctrinam populo obtruserunt, ac totius Ecclesiæ Reformatores se esse professi sunt. At quo miraculo id comprobarunt? Nullo, nullo penitus. Quæ ergo insania, quis stupor est, id credere, quod probari non potest? Certe, qui prudenter rem æstimat, sic tacitus apud se ratiocinabitur: Magna omnino res est affirmare, quod Lutherus & Calvinus affirmant, Ecclesiã Christi multis iam sæculis in fide errasse: Maiores nostros quotquot in ea vixerunt, damnatos esse: nos omnes, qui in ea iam viuimus, in tenebris & errore versari: neminem, qui in ea maneat, saluari posse. Hæc sine dubio leuia non sunt. Et quia noua, non temere credenda. Hactenus creditum est, Ecclesiam à Christo fundatam esse supra firmam petram: esse columnam & firmamentum veritatis: habere infallibilem Spiritus Sancti assistentiam: portas inferni aduersus eam non præualituras. Et sic docuerunt antiqui Patres: sic maiores nostri ab illis acceperunt: sic communi fidelium sensu ac consensu approbatum est. Quomodo ergo contrarium credi nunc potest? Quomodo Lutherus & Calvinus, qui contrarium credi oportere affirmant, vniuerso Orbi id persuadebunt? Nullo miraculo, nullo diuino testimonio, nullo euidenti signo id hactenus præstiterunt. Fatuus ergo sim, si temere illis assentiar. Nec verisimile est, plus illis, quam Prophetis & Apostolis, priuilegij concessum esse. Si Prophetis, si Apostolis, si Christo ipsi creditum non est, nisi euidenti miraculo se missos esse cõuincerent: quomodo Lutherus & Caluino credã, qui nullo modo cõuincere id possunt?

124 Dicent forte aduersarij, satis euidentis diuinæ missionis signum esse, quod infiniti prope homines, statim à principio, doctrinam Lutheri & Caluini amplexi sint. Inde enim colligi posse, doctrinam fuisse efficacem, & non nisi diuinitus inspiratam. Sed frustra. Nam etiam in veteri Testamento, infiniti prope homines adhærebant falsis Prophetis: Et tamèn inde non poterat colligi, vel ipsos à Deo missos, vel eorum vaticinia diuinitus fuisse inspirata. Cōtrarium potius colligitur, quòd sic ostendo. Inter veros & falsos Prophetas hoc erat discrimen. Veri prædicebant iram & vindictam Dei propter peccata hominum, euersiones urbium, direptionem bonorum, captiuitates populorum, & similia incommoda, quæ amatoribus huius mundi ingrata sunt. Falsi omnia contraria vaticinabantur, vt pacem, victoriam, fœlicitatem, rerum omnium abundantiam, & ideo à plerisque libentè audiebantur. De his loquitur Ieremias c. 14. v. 13. *Et dixi, Domine Deus: Propheta dicunt eis, Non videbitis gladium, & fames non erit in vobis, sed pacem veram dabit vobis in loco isto. Et dixit Dominus ad me: Falso Propheta vaticinantur in nomine meo: non misi eos, & non præcepi eis, neque locutus sum ad eos. Visionem mendacem, & diuinationem fraudulentam, & seductionem cordis sui prophetant vobis. Idcirco hæc dicit Dominus de Prophetis, qui prophetant in nomine meo, quos ego non misi, dicentes, Gladius & fames non erit in terra hac: in gladio & fame consumentur Propheta illi.* Vide piura, tum alibi, tum 3. Reg. 22.

125 Simile est de veris & falsis Apostolis. Veri Apostoli, qui à Christo missi sunt, proponunt res difficiles, arduas, carni ac sensui humano repugnantes. Et perpetuo clamant: *Pœnitentiam agite: Mortificate membra vestra quæ sunt super terram: Abstinetè à carnalibus desideriis:*

deris: Sobriy estote & vigilate. At Lutherus & Calvinus, qui veri Apostoli non sunt contrario modo procedūt. Abrogant ieiunia, oderunt castitatem; concedunt libidines; & quidquid carni allubescit. Eorum vox est, *Sola fides iustificat: Bona opera non prosunt: Decalogus observari non potest: Crescite & multiplicamini: Si non vult vxor, veniat ancilla.* Hanc vocem plerique libentius audiunt, quam vocem Christi & Apostolorum. Ad quos spectat illud Rom. 8. 5. *Qui secundum carnem sunt, quæ carnis sunt sapiunt.*

126 Atque hinc apparet, omnia convenire Luthero & Caluino, quæ de falsis Prophetis scripta sunt. Nam primo, falsi Prophetæ dicebāt se missos à Deo. Secūdo, non poterant probare se missos. Tertio, semper fausta, & quæ populo grata erāt, vaticinabantur. Similiter novii illi Prophetæ. Longe aliter veri Prophetæ & Apostoli. Hi non verbis tantum, sed signis & virtutibus probabant se missos: Nec quæ hominibus blanda & grata, sed quæ Deo accepta erant, annūciabant. Vnde Paulus ad Galatas 1. 10. *Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem.*

127 Secunda Ratio. Quicumque hæctenus immediate à solo Deo missi sunt ad instruendum populum in fide & religione, ita fuerunt diuinitus illustrati, & à Spiritu Sancto directi, vt nullum vnquam mendacium, errorem aut falsitatem populo proposuerint: At Lutherus & Calvinus multa mendacia, errores & falsitates populo proposuerunt: Ergo non fuerunt immediate à Deo missi ad instruendum populum in fide & religione. Maior propositio patet inductione, quia Moses, Prophetæ, Apostoli, Christus nihil falsum aut erroneum docuerunt. Quod de singulis testatur Christus. De Mose, Ioan. 5. 46. *Si crederetis Moysi, crederetis*

& mihi: de me enim ille scripsit. De Prophetis, Lucae 24. 25. O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus, quae locuti sunt Prophetae. De Apostolis, Ioan. 16. 13. Cum venerit ille spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem. De seipso, Ioan. 14. 6. Ego sum via, & veritas, & vita. Et ratio est, quia constat Deum non posse mentiri aut falsum dicere. Si ergo aliquis assereret à Deo se missum esse immediate, ad docendam veritatem; & vel semel deprehenderetur mentiri aut falsum dicere, iam tota ipsius missio merito redderetur suspecta: Et prudenter iudicaremus, si in vno puncto nos decepisset, in aliis quoque posse decipere. Quod fateretur Lutherus in assertione art. 25. cum ait: *Prorsus in nullo alio verbo vobis credimus, donec hoc mendacium dilueritis. Suspecti, inquam, eritis in omnibus aliis, semel deprehensi in tam crassa temeritate, &c.*

128 Iam vero Lutherus & Calvinus non semel, sed saepius mentiti sunt, & falsum docuerunt. De mendaciis eorum dicam sequenti conclusione. Falsitates seu errores plurimi sunt. Hi potissimum. Primo, hominem non habere usum liberi arbitrij, nec in bonis, nec in malis operibus; sed omnia, quae fiunt ab homine necessario fieri. Secundo, Deum esse authorem peccati. Tertio, Deum absolute velle, vt maior pars hominum pereat. Hos & similes errores merito detestamur. 1. quia in Deum sunt impij & blasphemi. 2. quia hominibus horrorem ac desperationem incutiunt. 3. quia tollunt è medio omnes consultationes, exhortationes, mandata, prohibitiones, iudices, Tribunalia, totam denique politiam. Nam haec omnia frustra sunt, si nulla est libertas arbitrij in homine. Quis credat authores eiusmodi errorum à Deo ad docendum missos esse?

129 Accedunt aliæ rationes, quas obiter attingam. Prima: Lutherus à Diabolo accepit doctrinam suam de abroganda Missa: Ergo non est missus à Deo. Altera: Lutherus & Calvinus sunt inconstantes in doctrina, & multis cōtradictionibus obnoxij, vt supra ostensum est. Tertia: Vterque affirmat, nihil credendum esse, nisi quod scriptum est in Verbo Dei: At ibi non est scriptum, eos à Deo missos esse: Ergo hoc credendum non est. Quarta: Qui malis artibus conantur suam Ecclesiam propagare, non sunt missi à Deo: Hoc faciunt Lutherani & Calvinistæ, vt ex sequentibus constabit: Ergo non sunt missi à Deo.

XII. CONCLUSIO.

Ecclesia Lutheranorum & Calvinistarum non est hætenus legitime propagata.

130 **A** Duerfarij variis modis conati sunt hætenus, & adhuc conantur suã Ecclesiam propagare, & nostram euertere. Primo, mendaciis. 2. calumniis. 3. fictis visionibus & reuelationibus. 4. fictis miraculis. 5. æquiocationibus. 6. fraudibus & imposturis. 7. falsis citationibus. 8. corruptela sacrae Scripturæ. De singulis dicam aliquid.

131 Primo igitur, vt nostram doctrinam ac religionem reddant populo suspectam & odiosam; falso nobis hæc affingunt. *Primo*, quod doceamus nullum esse Deum, nullum Christum, nullam resurrectionem. (Calvinus lib. 4. institut. cap. 7. §. 27.) *Secundo*, quod habeamus Christum pro fabula, vel pro ficto aliquo numine gentilium. (Lutherus in præfatione commentariorum Epistolæ ad Galatas, Anno

Anno 1538.) *Tertio*, quod relicto Christo Mediatore, quæramus alium Mediatorem, nempe Traditiones humanas. (Philippus in Apologia Confessionis Augustanæ, capite de Traditionibus humanis in Ecclesia.) *Quarto*, quod dicamus fidem non requiri ad Sacramentum Pœnitentiæ. Imo, quod definiamus esse hæresim asserere fidem esse necessariam. (Lutherus de captiuitate Babylonica, cap. de Sacramento Pœnitentiæ.) *Quinto*, quod doceamus cum Pelagianis hominem solis naturæ viribus sine gratia Dei, posse præcepta Dei seruare, & mereri gratiam & iustificationem. (Philippus loco citato) *Sexto*, quod dicamus Papam posse dispensare contra vetus ac nouum Testamentum: posse mutare substantiam Sacramentorum: posse creare, seu aliquid ex nihilo producere. (Gabriel Pouelus in libro de Antichristo) *Septimo*, quod negetur animam esse immortalem. (Lutherus contra Ambrosium Catharinum.) Omitto similia mendacia, quæ prope infinita sunt.

132 Secundo, variis calumniis conantur inuidiam nobis creare. Sparserunt annis superioribus, Iesuitas in Belgio machinatos esse mortem Mauritio Comiti Nassouio. Calumnia hæc, publica Magistratum & Rerum publicarum authoritate, refutata est. Sparserunt, Antuerpiæ infami supplicio affectum fuisse Iesuitam propter enorme flagitium. Vniuersa Antuerpia reclamauit. Sparserunt Iesuitas Monachienses in Bauaria, non modo stuprum virgini obtulisse, sed atrox etiam homicidium patrassè. Serenissimi Ducis Imperio, calumnia hæc solenni diplomate dissipata est. Sparserunt, quatuor Iesuitas propter enormia facinora, Cracouiæ in Polonia, mandato Serenissimi Regis Stephani, morti destinatos esse. Hanc fabulam ipse-

Stephanus Rex, urgente Reuerendiss. & Illust. Principe Vvolffgango, Archiepiscopo & Electore Moguntino, Regiis literis ac sigillo confutauit. Sparserunt non ita pridem, Christianissimum Gallix ac Nauarræ Regem Henricum Quartum, instinctu & consilio Iesuitarum, à Sicario occisum esse. Sed fatentur ipsi, calumniam esse. Et quid dicam cætera?

133 Tertio, fictis visionibus & reuelationibus se tuentur. Exéplo sint Sacramentarij, præsertim Andreas Carolstadius, Nicolaus Pelargus, Marcus Stubnerus, & Thomas Muncerus, qui vt suam sectam de Sacramento Eucharistiæ facilius persuaderent populo, simulabat se habere frequentes visiones & colloquia cum Deo; & nosse futura & secreta cordium: ideoque à Luthero per ironiam, cœlestes Prophetæ appellati sunt. Extat liber Lutheri, cum hac inscriptione, *Aduersus cœlestes Prophetas*. Porro axioma horum Prophetarum erat, *Nō omnia ea, quæ credi oporteat, ex scripto Dei Verbo petenda, sed longe excellentius ac fide dignius esse, si quis peculiarem aliquam reuelationem per insomnium aut visionem sibi factam proferre possit. Hanc enim non mortuæ literæ, sed viuæ Dei vocis manifestationem esse aiebant, eoque prætextu multos è simplicioribus misere seducebant*. Ita referunt Lutherani in Historia Confessionis Augustanæ, pag. 46. & alibi.

134 Quarto, fictis etiam miraculis putant se doctrinam suam persuadere posse. Vt alia præteream, illustre est, quod Calvinus Geneuæ patrare voluit. Res sic habet. Pretio conduxit quendam Brulleum nomine, vt simularet se mortuum esse. Factum est. Interea vxor Brullei, totius rei conscia, plorat apud mariti lectulum. Accessit Calvinus, quasi aliud acturus, cum magno comitatu; & à scœmina sciscitatus est, cur eiularer. Respondit afflictam se esse propter mortem
mari

mariti, qui iam extinctus esset, magno rei familiaris incommodo. Cui Calvinus: Bono, inquit animo esto. Et mox, flexis genibus simulat se orare, ac deinde lectulum accedens, apprehensa manu iacentis, sic eum affatus est: Impero tibi in nomine Iesu, ut surgas & ambules. Nihil fit. Repetit iterum & tertio. Sed frustra. Nam qui se fraudulenter mortuum simulabat, Deo sic disponente, reuera mortuus inuentus est. Nec alia fuit vis miraculi Caluini, quam ut sanus moreretur. Quale miraculum, talis doctrina. Rem gestam copiose describit Hieronymus Bolsecus in vita Caluini cap. 13.

135 Quinto, Utuntur etiam *Æquiuationibus* ad sectam suam stabiliendam. Ex vno disce omnes. Theodorus Beza scripsit quandam Confessionem, in qua asseruit, Christum vere ac realiter presentem esse in Cœna. Addebat in eam Confessionem consentire Heluetios & Geneuenses Sacramentarios. Hoc ideo fecit, ut Lutheranos, qui agnoscunt veram ac realem Christi presentiam in Eucharistia, dolo pertraheret ad sectam Sacramentariorum, quasi eadem esset horum & illorum sententia. Placuit ea res Lutheranis, & publice ceperunt promulgare, ac sibi gratulari, quod Sacramentarij, mutata sententia, Lutheranam doctrinam amplexi essent. *Ægre* hoc tulerunt Heluetij, & grauius in Bezam inuecti sunt, quod de ipsorum mutata sententia falso id sparsisset. Beza ad *Æquiuationis* asylum confugiens respondit, se quidem vera scripsisse, sed à Lutheranis male fuisse intellecta. Nō enim locutum se esse de Cœna Domini, quæ celebratur in terris, (de qua tamen erat quæstio) sed de Cœna, quæ celebratur in cœlo, vbi Christus vere & realiter presentis est. Quis deinceps credat his hominibus, qui
in re

in re feria ita ludunt & decipiunt? Refert hanc historiam Claudius Sanctes in responsione ad Apologiam Bezae, & Cardinalis Bellarmin. lib. 1. de Eucharistia cap. 2.

136 Sexto, ut plurimum fraudibus & imposturis rem gerunt. Extant infinita exempla. Vnum, quod lepidum simul ac memorabile est, attexam. Lutherani nuper ediderunt Tractatum, cui titulus est, *A Catholicus Papatu*. Eum scripsit Iacobus Hailbrunnerus; & approbarunt Ministri ac Theologi Lipsienses, Vvittembergenses, Dresdenses, Tubingenses, Stutgardienses. In eo tractatu, inter cætera, conati sunt probare, Ecclesiam Romanam non esse veram Ecclesiam: idque argumento ex concessione Catholicorum desumpto, in hunc modum: non potest esse vera Ecclesia sine gratia Dei: At gratia Dei iam pridem recessit ab Ecclesia Romana, ut fatetur Nicolaus Lyranus in Epist. 2. ad Thessalonicenses, cap. 2. Ergo Ecclesia Romana non est vera Ecclesia. Hoc argumento putabant se Catholicos posse constringere. Sed detecta est impostura. Nam Catholici, inspecto Lyrano, inuenerunt hæc verba: *Gratia iam dudum recessit ab Ecclesia Romana*. Boni isti viri, pro *Gratia*, posuerunt, *Gratia*. Vbi fides, ubi candor? Miror autem vel maxime, tot Prædicantes, tot Consistoriales, tot Theologos & Academicos Lutheranos; qui Hailbrunneri Tractatum legerunt & approbarunt, vel non notasse hanc fraudem; vel si notarunt, dissimulasse. In altero ignauos; in altero impostores fuisse, necesse est.

137 Septimo, in falsis citationibus assidui sunt: quod ex duplici causa solet euenire. 1. ex inscitia. 2. ex nocendi libidine. Priori modo peccant illi, qui nec legunt authores, quos citant; nec sciunt modum, quo citare

citare eos debeant. In quorum numero est Richardus Harris, qui in libello suo de Concordia Anglicana, na, inter ceteros errores (quos notavi in Examine Concordiæ Anglicanæ) habet etiam hunc. Volebat ex iure Canonico citare Extrauagantem Ioan. 22. Et cum in Sexto Decretalium habeatur huiusmodi citandi formula, *Extrauag. Cum inter, Ioan. 22. De Verborum significatione*: Ipse ex mera ignorantia sic citauit: *Extrauag. Cum inter, pag. 22.* Quasi idem esset, pag. 22. & Ioan. 22. Similem errorem commisit quidam Batauus Calvinista in libello contra me scripto, De Aphorismis Calvinistarum, in quo citat Petrum de Aliaco, & Cameracensem, tanquam duos authores distinctos, cum sit vnus idemque author, qui habet duo nomina. Dicitur enim Cameracensis, quia fuit Archiepiscopus Cameraci in Belgio. Hoc Batauus nesciuit. Posteriori modo peccant alij, qui diffisi de bonitate causæ, mala fide rem gerunt. Sic fecit Plessæus Calvinista in Tractatu de Eucharistia, in quo plusquam quadringentæ falsæ citationes deprehensæ sunt. Notauit illas Episcopus Ebroicensis (nunc Cardinalis) & coram Christianissimo Rege Henrico Quarto, authorem cõuicit. Res Orbi nota est. Simili modo peccat Hailbrunnerus, qui à nostro Iacobo Kellero de eodem crimine reus agitur.

138 Octauo, Vbique corrumpunt & deprauant Scripturam ad suas hæreses stabiliendas. Et potissimum quatuor modis. 1. adiectione. 2. detractioe. 3. mutatione. 4. falsa interpretatione. Exempla obuia sunt. Rom. 3. 28. sic legimus. *Arbitramur hominem iustificari per fidem.* Lutherus de suo adiecit, *per solam fidem.* Item 1. Corinth. 9. 5. legimus: *Nunquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi, sicut & ceteri Apostoli?*
Luthe

Lutherus adiecit: *Mulierem circumducendi in uxorem.* Cui consentit Beza, qui sic habet: *An non habemus potestatem sororem Vxorem circumducendi, ut & reliqui Apostoli?* Nimirum noui isti Prophetæ, ut suam intemperantiam aliquo modo regant, conantur populo persuadere, etiã Paulum & alios Apostolos habuisse uxores, easque, quocunque irent, circumduxisse. Cum tamen Paulus ca. 7. v. 8. satis clare insinuet, se coluisse virginitatem, ut etiam notauit Augustinus lib. de opere Monachorum cap. 4. & plerique alij.

139. Detractionis exempla sunt hæc. Beza & plures alij omittunt totum illum versiculum, Act. 15. 41. *Præcipiens custodire præcepta Apostolorum & seniorum.* Ne cogantur fateri, quod Catholici docent, Prælatos Ecclesiæ habere potestatem condendi leges aut imponendi præcepta, quibus subditi teneantur parere. Similiter 2. Petri 1. 10. vbi Apostolus ait: *Satagite, ut per bona opera certam vestram vocationem & electionem faciatis.* omittunt tres illas voculas, *Per bona opera.* Sunt enim oſores bonorum operum, ut supra ostendi.

140. De mutatione habemus memorabile exēplum in Theodoro Beza. Nam Lucæ 22. 20. vbi Græcus textus habet, τὸ ποτήριον ἢ καὶνὴ διαθήκη ἐν τῷ αἵματι μου, τὸ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον, id est, *Hoc poculum noui Testamentum est in meo sanguine, quod pro vobis effunditur:* ipse sic mutauit: ἐν τῷ αἵματι μου, τῷ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενῳ, id est, *Hoc poculum nouum testamentum est in meo sanguine, qui pro vobis effunditur.* Quare hoc? Nimirum videbat Catholicos ex illo loco sic argumentari: In illo poculo quod Christus tradidit Apostolis bibendum in cæna Eucharistica, vel erat proprie & vere vinum, vel proprie & vere sanguis Christi. Non potuit proprie & vere esse vinum, quia poculum vini non est effusum

pro nostra salute. Christus autem loquitur de poculo, quod pro salute nostra effusum est. *Hoc, inquit, est poculum in meo sanguine,* (vel poculum mei sanguinis quod pro vobis effunditur.) Necessesse ergo est in illo poculo fuisse vere & proprie sanguinem Christi. Ita Catholici. Beza præ desperatione, cum aliud non posset, maluit textum mutare & corrumpere, quam Catholicis consentire. Itaque pro eo, quod textus habet, *Poculum sanguinis quod effunditur,* reposuit, *Poculum sanguinis, qui effunditur.* Audax facinus.

141. Denique quod falso interpretentur Scripturam, infinitis exēplis probari posset. Vnum aut alterum accipe. Legimus Matth. 19. 17. *Si vis ad vitam ingredi, serua mandata.* Hoc Calvinus non serio, sed ironicè à Christo dictum esse vult: quasi impossibile sit seruare mandata Decalogi. Item legimus, Matth. 26. 28. *Hic est Sanguis meus.* Multi Calvinistæ sic explicant: Hoc vinum significat Sanguinem meum. At Plessæus sic: Hęc est acerba mors, quam pro vobis sustinebo. Vtrumque prauè. Denique Act. 2. 27. legimus: *Non derelinques animam meam in inferno.* Quod Beza sic interpretatur: Non derelinques cadauer meum in sepulchro. Omitto similia.

142. Ex dictis colligitur discrimen inter Apostolos ex vna parte, & inter Lutheranos, & Calvinistas ex altera. Nam Apostoli, vt supra ostensum est, propagarunt suam doctrinam virtutibus, signis & miraculis. Et in eo imitati sunt exemplum Christi, qui similiter fecit. At Lutherani & Calvinistæ propagant suam doctrinam mendaciis, calumniis, fictis visionibus & miraculis, æquiocationibus, fraudibus & imposturis, falsis citationibus, corruptelis Scripturæ. In quo non imitantur exemplum Christi, sed Diaboli, qui omnium menda

mendaciorum, calumniarum, & similibus malarum artium author est.

EPILOGVS.

EX hoc Tractatu de Ecclesia percipiunt Catholici magnam consolationem & securitatem in negotio religionis: Aduersarij è contrario, confusionem & diffidentiam. Nam Catholici cum Augustino sequuntur hanc certam & fixam regulam: *Tota Ecclesia non potest errare in fide.* Vnde inferunt, securos esse, qui publice profitentur id, quod tota Ecclesia profiteretur. Aduersarij tenent contrariam hanc regulam: *Tota Ecclesia potest errare in fide.* Ex qua sequitur, totam ipsorum Ecclesiam errare posse; ac proinde etiam Lutherum, Caluinum, & alios Ministros, qui sunt in ipsorum Ecclesia. Neminem igitur tutum ac securum esse de sua fide, qui illos sequitur. Sequitur enim eos, qui in fide errare possunt.

Videat nunc prudens Lector, vtra regula plus momenti habeat. Regula Catholicorum habet pro se testes omni exceptione maiores. Habet promissionem Christi, *Porta inferi non preualebunt aduersus eam.* Habet testimonium Apostoli, *Ecclesia est columna & firmamentum veritatis.* Habet consensum Orbis Christiani. Habet quotidiana miracula. Habet viros sanctitate, continentia, autoritate conspicuos. His omnibus destituti sunt aduersarij. Nulla apud eos miracula: nulla sanctitatis effigies. Vigiliæ & ieiunia exulant. Castitas, probro est. Malæ artes dominantur.

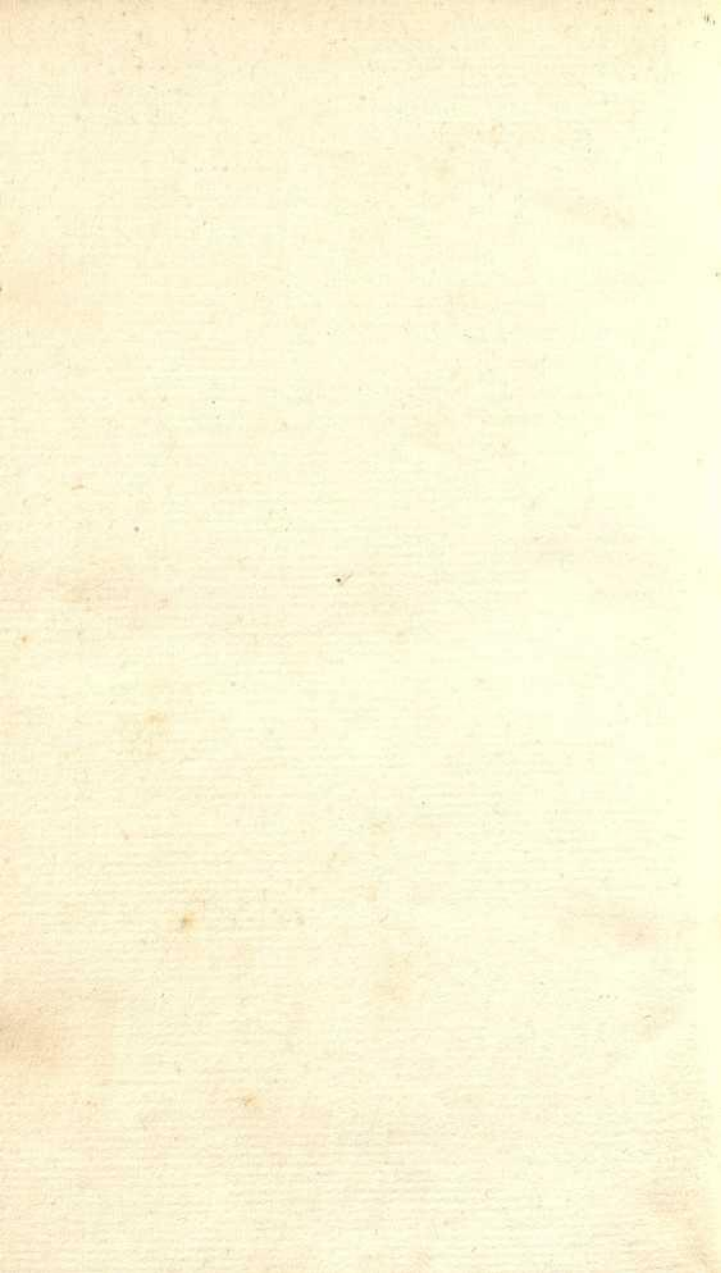
F I N I S.

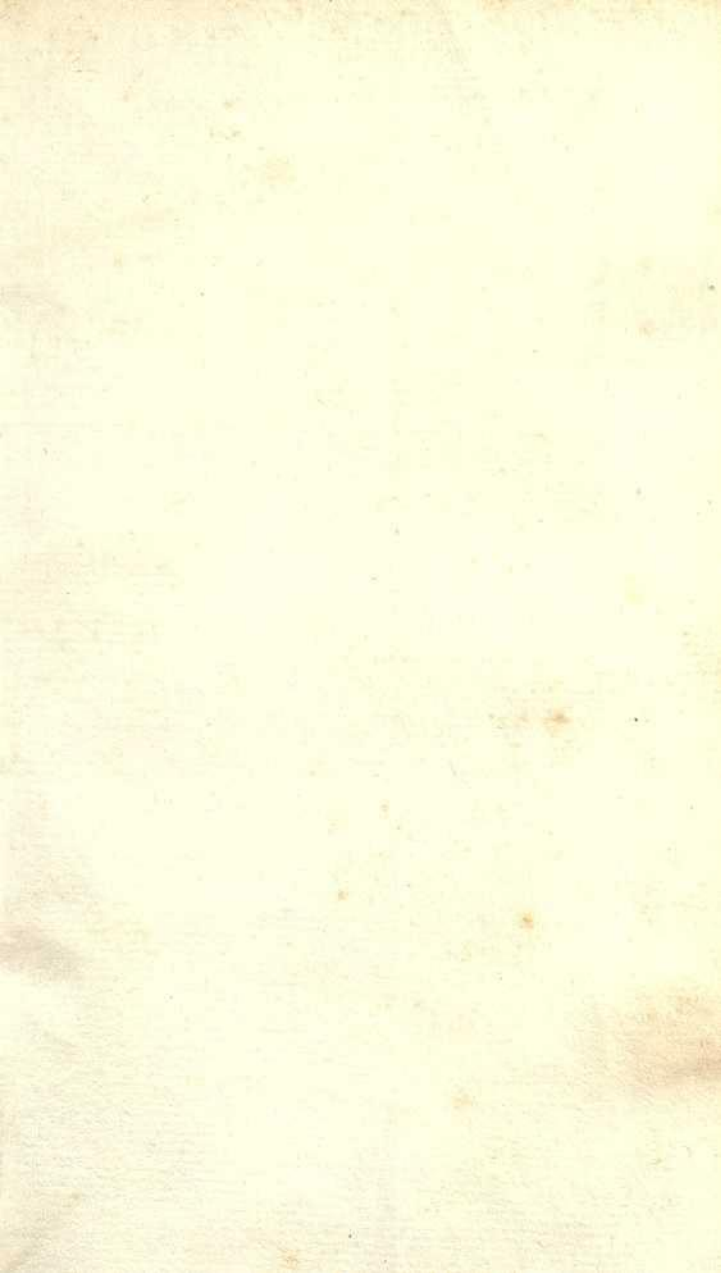

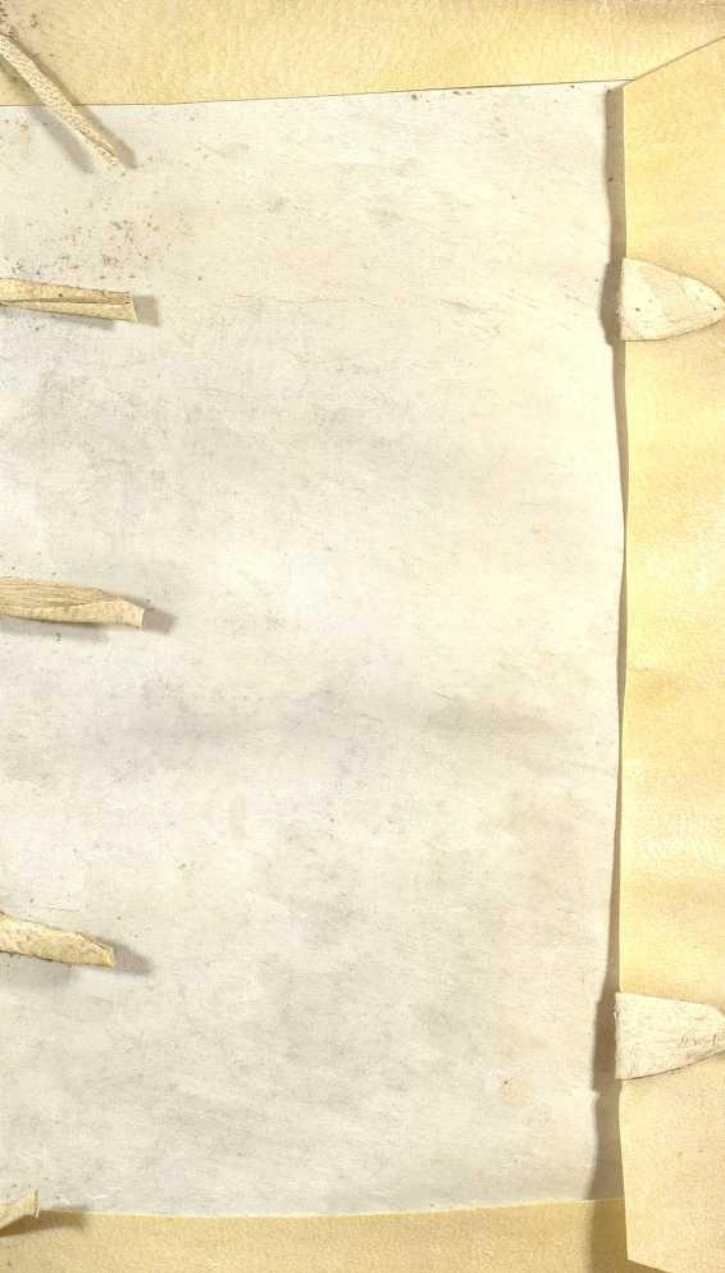

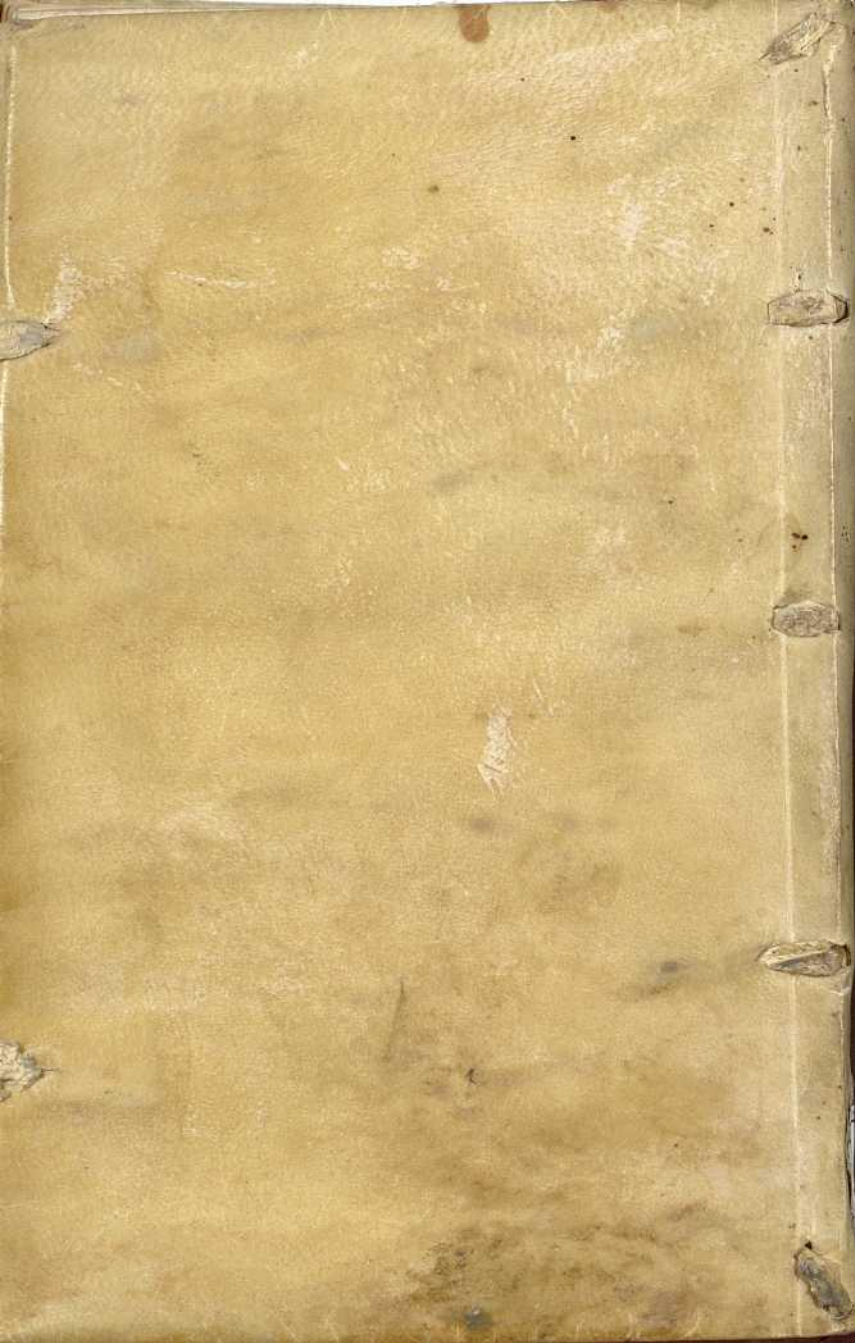

Handwritten text in a stylized, possibly Arabic or Persian script, oriented vertically on the page.

A ' 1
28-319